

LISTY
Z AURA - PONTU

1/2006

Obsah:

Vážení přátelé.....	3
Kontakty.....	4
Ceny Alfréda Radoka vyhlášeny.....	5
Představujeme.....	6
The Angels	
Věra Herajtová	
Česká dramatika.....	8
Klestilová	
Syrovátka	
Trtílek, Krupa	
Nové překlady.....	9
Anglicky psaná dramatika	
Stoppard	
Ayckbourn	
Penhall	
Quilter	
LaBute	
Fulghum	
Španělsky psaná dramatika	
Benedetti	
Mayorga	
Pompermayer	
Sinisterra	
Německy psaná dramatika	
Jelinek(ová)	
Bärfuss	
A další	
Berg van den	
Jokela	
Bjørnboe	
Koljada	
Klavdijev	
Hry, které je po dohodě možno získat jen za tantiémy.....	18
Nepřeložené texty.....	19
Anglicky psaná dramatika	
Ravenhill	
Quilter	
Arnott	
Hampton	
Friel	
Moses	
Ruhl(ová)	
Belluso	
Margalit	
Groff(ová)	
Durang	
Německy psaná dramatika	
Strauss	
Richter	
Neumann	
Magnusson	
Becker	
Buchsteiner	

Vážení přátelé,

s novým jarem jsou tu i první letošní Listy z Aura-Pontu s úrodou nových her předních světových autorů, jež jsme pro Vás nechaly zlektorovat. Kromě nabídky nových titulů proslulých dramatiků zde naleznete mj. i možnost seznámit se s kolekcí nových překladů her ze španělské jazykové oblasti a v sekci nepřeložených titulů informaci o řadě u nás dosud neznámých novinek německé provenience. Doufáme, že Vám je zpřijemníme i naší dnešní nabídkou původních i zahraničních her, přeložených i nepřeložených. Zároveň si Vás tentokrát dovoluujeme informovat o Cenách Alfréda Radoka 2005, které byly vyhlášeny 18. března 2006. Podrobněji referujeme o naší klientce **Věře Herajtové** a opeře Lukáše Hurníka a Jana Čenského **The Angels**.

Upozorňujeme, že aktuální číslo Listů z Aura-Pontu je vždy k nahlédnutí na [našich webových stránkách](#), včetně aktuálních [Novinek z Aura-Pontu](#), kde se dozvíte o dalším dění v naší agentuře. Máte-li zájem o starší čísla Listů, [napište nám](#) a my Vám je zašleme elektronicky či poštou. Jejich obsah průběžně ukládáme do naší internetové [Rukověti dramaturga](#), kde je k nahlédnutí úplná nabídka nabízených textů. Od spuštění této databáze byla tato nabídka rozšířena téměř dvojnásobně. Nyní v ní naleznete informace o **více než 2 000 textech** původních českých her, překladů i textů zahraničních autorů v originále, v doplňování se průběžně pokračuje.

Připomínáme, že Vaším zájmům vycházíme vstříc dalšími službami:

- na požádání Vám zašleme text námi zastoupených autorů a překladatelů,
- rozhodnete-li se některý z nich inscenovat,
- získáme pro Vás souhlas autora,
- vystavíme provozovací smlouvu.

Rovněž Vám texty zahraničních autorů (nabízené i Vámi vyžádané):

- obstaráme,
- v případě Vašeho zájmu doporučíme překladatele,
- dojednáme smlouvu se zahraniční agenturou,
- dojde-li k provozování, je naší odměnou provize z autorských honorářů,
- nedojde-li k provozování, vyúčtujeme Vám vynaložené náklady.

Díky našim bohatým zkušenostem a kontaktům v zahraničí Vám můžeme nabídnout **vyřízení práv k provozování děl** autorů z mnoha zemí celého světa:

vlámské části Belgie, Maďarska, Rumunska, Srbska,
Bulharska, Německa, Ruska, Švýcarska,
Holandska, Polska, Skandinávie a Pobaltí, USA,
Chorvatska, Rakouska, Slovinska, Velké Británie a Irsko
a mnoha dalších (kromě Francie, Itálie a Španělska, kde jsou v současné době tamní monopolní agentury vázány exkluzivními smlouvami).

Můžete nás však kontaktovat i v případě, kdy si nejste jisti, kam se vlastně obrátit.

Vždy Vám alespoň poradíme.

Rádi Vám pomůžeme při výběru titulu, vhodného právě pro Vás. Vaše jednoduché dotazy zodpovíme telefonicky, složitější písemně.

Naše [právní oddělení](#) poskytuje právní konzultace.

Naše [produkční oddělení](#) Vám v případě potřeby pomůže při výběru interpretů. Můžeme Vám doporučit také režiséra, choreografa, případně výtvarníka nebo autora hudby.

Jitka Sloupová a Simona Šnajperková.

Kontakty

VEDENÍ AGENTURY:

Zuzana Ježková, jednatelka – tel.: 251 553 994, zuzana.jezkova@aura-pont.cz

Daniela Gadasová, výkonná ředitelka – tel.: 251 554 938, daniela.gadasova@aura-pont.cz

DIVADELNÍ ODDĚLENÍ:

Texty a agentáž

Simona Šnajperková – tel.: 251 553 994, simona.snajperkova@aura-pont.cz

Jitka Sloupová – tel.: 251 553 994, jitka.sloupova@aura-pont.cz

Zahraniční práva

Zuzana Ježková – tel.: 251 553 994, zuzana.jezkova@aura-pont.cz

Anna Pýchová – tel.: 251 553 994, anna.pychova@aura-pont.cz

SMLOUVY A PRÁVA TUZEMSKÝCH AUTORŮ:

JUDr. Aleš Kout – tel.: 251 553 993, ales.kout@aura-pont.cz

FINANČNÍ ODDĚLENÍ:

Martin Chramosil – tel.: 251 554 084, martin.chramosil@aura-pont.cz

Markéta Kotrbová – tel.: 251 554 084, marketa.kotrbova@aura-pont.cz

PRODUKČNÍ ODDĚLENÍ:

Jiří Havel – tel.: 251 550 179, jiri.havel@aura-pont.cz

Scarlett Vondrušková – tel.: 251 550 179, scarlett.vondruskova@aura-pont.cz

SEKRETARIÁT:

Martina Žitná – tel.: 251 554 938, 251 553 992, martina.zitna@aura-pont.cz

Najdete nás na adrese:

Radlická 99

150 00 Praha 5

tel. ústředna: 251 554 938, 251 553 992-4

fax: 251 550 207

e-mail: aura-pont@aura-pont.cz

<http://www.aura-pont.cz>

CENY ALFRÉDA RADOKA 2005 VYHLÁŠENY

Nadační fond Cen Alfréda Radoka **18. března 2006** na večeru, pořádaném ve spolupráci s divadelní a literární agenturou Aura-Pont v Divadle na Vinohradech a vysíláném v přímém přenosu na programu ČT2, již **počtrnácté udělil výroční divadelní ceny**:

Ceny Alfréda Radoka 2005 za inscenační výkony (v osmi kategoriích):

O jejich udělení rozhodlo 58 kritiků v anketě časopisu Svět a divadlo. Kompletní výsledky ankety budou zveřejněny v druhém čísle časopisu Svět a divadlo.

Inscenace roku:

VILIAM DOČOLOMANSKÝ: SCLAVI/EMIGRANTOVA PÍSEŇ

režie Viliam Dočolomanský, scéna a kostýmy B. Erniholdová, hudební režie M. Sadowska, Divadelní studio Farma v jeskyni (premiéry 3. a 4. 3.2005 ve Švandově divadle v Praze)

Mužský herecký výkon:

JAN VONDRÁČEK (LELIO)

Carlo Goldoni: Lhář, režie Hana Burešová, Divadlo v Dlouhé

Ženský herecký výkon:

POKORNÁ JAROSLAVA (HEDVIKA)

Henrik Ibsen: Divoká kachna, režie Jan Nebeský, Divadlo v Dlouhé

Divadlo roku:

DIVADLO V DLOUHÉ

Česká hra:

DAVID DRÁBEK: AKVABELY

Uvedlo Klicperovo divadlo v Hradci Králové v režii Vladimíra Morávka.

Scénografie:

MARTIN CHOCHOLOUŠEK: (scéna)

David Drábek: Akvabely, režie Vladimír Morávek, Klicperovo divadlo Hradec Králové

Hudba:

VLADIMÍR FRANZ

Pedro Calderon de la Barca: Znamení kříže, režie Hana Burešová, Městské divadlo Brno

Talent:

GABRIELA VERMELHO (zpěvačka, herečka, hudebnice)

Dramatická soutěž Cen Alfréda Radoka 2005

O udělení cen rozhodla porota ve složení: Markéta Bláhová, Milan Uhde, Martin Porubjak, Jiří Pokorný, Martin Velíšek.

1. cena – Viliam Klimáček: KTO SA BOJÍ BEATLES

2. cena – Jaroslav Rudiš a Petr Pýcha: LÉTO V LAPONSKU

3. cena – Alice Nellis: BARIKÁDY a Tomáš Syrovátka: ŠTÍT

Cena ČRo 3 – Vltava a rozhlasová inscenace textu: J. Rudiš a P. Pýcha: LÉTO V LAPONSKU

V rámci televizního přenosu udílení Cen Alfréda Radoka se také poprvé uskutečnilo **hlasování diváků** prostřednictvím SMS o největším diváckém zážitku z divadelní premiéry roku 2005. Z pěti nominovaných titulů si diváci vybrali **inscenaci muzikálu *Donaha!* v režii Radka Balaše ze Slováckého divadla Uherské Hradiště.**

Kontakt – tajemnice NF CAR: Klára Procházková, klara.prochazkova@divadlo.cz.

Představujeme

Věra Herajtová

Výrazná osobnost současné české divadelní režie, se narodila 28. května 1961 v Karlových Varech. Začínala jako tanečnice (od klasiky, přes step, po moderní tanec), dálkově vystudovala operní zpěv na brněnské konzervatoři a věnovala se studiu choreografie u Pavla Šmoka na pražské HAMU (studium nedokončila). Přestože se od devadesátých let 20. století pracovní orientuje převážně na činohru, můžeme v jejích režiiích hudební i tanečně-choreografickou zkušenost vystopovat. Důraz na herce, velká péče věnovaná stylizaci pohybu na jevišti a důležitost hudební stránky inscenace dokonce její činoherní režie charakterizují. V centru nestojí jen text, ale celý jevištní obraz – v tom můžeme možná spatřovat vliv tance. „Práce s herci je asi to nejpodstatnější, co mě při inscenování textu zajímá. Sázím na příběh, dobrého autora a kvalitní herce,“ řekla Věra Herajtová v roce 2004 v rozhovoru pro Lidové noviny.

Jméno Věry Herajtové ještě jako choreografky je spjaté s jednou z prvních porevolučních velkých muzikálových produkcí Les Misérables (Divadlo na Vinohradech, 1992). Pak už spíše jako činoherní režisérka respektive umělecká šéfka měla možnost dlouhodobě ovlivnit tvář Městského divadla Zlín (1992-1999) a Západočeského divadla v Chebu (2000-2005). Ve Zlíně se věnovala také pedagogické práci na Vyšší odborné umělecké škole. Jako hostující režisérka zanechala svoji stopu v mnoha českých a moravských divadlech, především v brněnském Národním divadle, Národním divadle moravskoslezském, Moravském divadle Olomouc nebo v Klicperově divadle v Hradci Králové.

Zlín

Ve Zlíně se Věra Herajtová podílela zhruba na třech desítkách především činoherních inscenací (v soupisu inscenací z této doby však figuruje také muzikál a opereta). Žánrový záběr je široký. Zajímavé je, že už ve Zlíně se Herajtová dostala ke hře Johna Pielmeira Agnus Dei, se kterou později uspěla v chebském Západočeském divadle. Za připomenutí stojí dále inscenace Probuzení od Juliana Garnera (s tekoucí vodou na jevišti). Největším triumfem ale byla inscenace Júdit (premiéra 8. května 1999), paradoxně poslední režisérčina zlínská inscenace. Júdit od Rostislava Křivánka se dočkala významného ocenění. Helena Čermáková získala za titulní roli Cenu Thálie '99. Připomeňme i inspirující, a také při dalších projektech opakovanou, spolupráci s hudebníkem Vladimírem Franzem.

Cheb

Působení režisérky a umělecké šéfky Věry Herajtové vděčí chebské divadlo za vlnu laického i odborného diváckého zájmu. Divadlo v té době také obnovilo zájezdovou činnost. V Chebu pokračovala Herajtové spolupráce s Rostislavem Křivánkem nad starozákonními tématy, tentokrát to byla režie jeho dramatu Rút. Inscenace uspěla na pražské přehlídce regionálních divadel České divadlo. V sezóně 2000/2001 získala cenu za nejlepší ženský herecký výkon Radmila Urbanová za titulní roli. Dalším úspěchem byl návrat ke hře Agnus Dei od Johna Pielmeiera. V sezóně 2003/2004 porota na přehlídce České divadlo tuto inscenaci ocenila dokonce čtyřikrát. Cenu za nejlepší ženský herecký výkon si odnesly Eva Navrátilová za Matku Miriam Ruth, Jarmila Vlčková za Doktorku Livingstone a Sylvie Krupanská za Agnes, inscenace dostala také cenu za režii respektive umělecký počín. Poslední režii, kterou se Herajtová s Chebem rozloučila, byla Věc Makropulos Karla Čapka. Za svého působení v Chebu dokázala i zariskovat a do relativně poklidného a konzervativního prostředí přizvala na post dramaturga výrazného soudobého dramatika, neřízenou střelu Miroslava Bambuška, s nímž se například snažila divadlo znovu vtáhnout do (této lokality vlastního) česko-německého kontextu.

Hostování

Z pohostinských režii vzbudila rozruch inscenace Williamsovy hry Tramvaj do stanice Touha v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě (premiéra 27. října 2001), kde do hlavní ženské role Blanche Dubois obsadila muže (Milan Kačmarčík). Nebyla to však žádná režijní exhibice, ale originální, účinná a kritikou oceňovaná interpretace slavného textu. Připomeňme také inscenaci Grabbeho hry Don Juan a Faust v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě (premiéra 17.5.2003).

Rok poté

Z Chebu zamířila Věra Herajtová do Prahy. Ne do angažmá, ale na volnou nohu. Její první režii je dramaturgie Zločinu a trestu Fjodora Michajloviče Dostojevského v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě. Režisérka s ostravskou dramaturgií tentokrát sáhly po dramaturgii

Andrzeje Wajdy a premiéra se konala 25. března 2006. Nezbyvá než doufat, že se režie Věry Herajtové nadějeme v budoucnu také na pražských divadelních scénách, které dosud tuto režisérku opomíjejí.

Lukáš Hurník, Petr Čenský

THE ANGELS

Premiéra: 1. června 2006 – Národní divadlo Praha, Bouda, v rámci Pražského jara, koprodukce s Dětskou operou Praha

Děj opery:

Příběh začíná v přítomnosti na zemi v kanceláři Hudební manažerky. Telefonuje a za zády jí postává strážný anděl Asbeel, pro ni neviditelný. Při puštěné muzice začne tancovat do rytmu. Vyžene ho ale ďábel Malfas.

Nebe je plné andílků, kteří kromě zábavy mají povinnost chválit Hospodina pod taktovkou sv. Cecílie. Asbeel kritizuje nebeský hudební vkus, za což mu v konzervativním nebi hrozí svržení do pekla. Zatím je alespoň exemplárně potrestán. Naštvaný Asbeel se rozhodne, že musí prosadit změnu a kvůli tomu musí navštívit peklo. Tam totiž hrají úplně jinou muziku, takovou jako na zemi. Od ďáblů by se mohl něčemu přiučit.

V šeolu, předpekli, kde úpí zbloudilé duše, ho vítají ďáblové Raum a Malfas. Asbeel jim vylíčí svůj záměr: nebeský systém má sice řadu výhod, ale je také dost ubíjející a on se rozhodl jej změnit pomocí pekelného umění. Nadšení ďáblové vychvalují peklo a lákají do něj Asbeela. Peklo je moderní hudební klub s diskotékou a tancujícími Ďáblaty, kde se žije na „plný pecky“, jak rapují v úvodním songu ďáblové Asmodeus a Belial. Slíbí Asbeelovi, že ho naučí svému umění. Do Asbeela se na první pohled zamiluje svůdná pekelnice Lilit a oba si v duetu vyznají lásku. Asbeel studuje pekelné tancování a místní hudební cítění a vše vrcholí velkou taneční choreografií celého pekla. Asbeel se vrací reformovat nebe a v pekle nechává smutnou Lilit. Disko pokračuje. V nebeské idyle andílci spořádaně hrají badminton, sv. Cecílie na ně spokojeně dohlíží a Bůh si libuje, jak je jeho království krásné. Z navráťivšího se Asbeela je cítit pekelný puch. Začne kout pikle s kumpány Sarielem, Tamielem a Ariellem, kterým předvede, jak si představuje moderní chválu Boha. Společně plánují reformu nebeské hudby: od příště se Bůh bude chválit bigbeatem a podobnou „pekelnou“ hudbou, žádné varhany a tympány, ale klávesy a bicí. Asbeel s kumpány chystá koncert v novém stylu. Israfel, učitel andílků v nebeské hudební škole, si stěžuje na neúctu k tradici. Asbeel vystoupí s Nebeským songem, který kombinuje chválu s kritikou nebes ve stylu funky. Andílci se nadšeně přidají. Rebelanti jsou vyhnáni z nebe a rozhodnou se na zemi založit rockovou kapelu a dát se na dráhu hudebních hvězd. Nová andělská kapela na zemi The Angels zamíří k Hudební manažerce, která jim nabídne smlouvu a slibuje, že z nich udělá největší hvězdy s vyprodanými koncerty, se zlatými deskami a slavíky. Chystá se koncert The Angels. Na pódiu se objeví Lilit, která nemůže zapomenout na Asbeela a touží se stát člověkem. Začne velkolepý koncert. Světelnou show a aplaus virtuálního publika, ale přeruší delegace ďáblů. Peklo si chrání know-how a proto by kapela, využívající pekelné umění, měla hájit zájmy pekla. Zjeví se konkurenční nebeská delegace, která hájí zájmy boží. Strhne se bitva, kterou přeruší až výpadek proudu. Asbeel objasní, že bitvou narušili křehkou rovnováhu světa a zničili v něm všechno pozitivní. Aby se rovnováha obnovila, musí se nebe a peklo usmířit a slíbit si věčné příměří. Andělé a ďáblové se na důkaz shody obejmou a elektřina v divadle zase funguje. Jenže jakmile se tak stane, vynucená harmonie opět rychle vezme za své; v té chvíli musí zasáhnout Bůh: věci rázně uspořádá tak, aby svět mohl dál fungovat. Asbeel a Lilit si znovu vyznají lásku, padnou si do náruče a Lilit Asbeelovi slibuje, že s ním navždy zůstane na zemi jako zpěvačka v kapele. Závěrečný hymnus všech na lásku a hudbu.

Česká dramatika

Iva Klestilová (dříve Volánková) (*1964, Praha)

V 80. letech byla členkou Dětského studia Divadla Na Provázku v Brně a amatérského souboru Nepojíždná housenka. V roce 1984 nastoupila do brněnského HaDivadla jako herečka, lektor dramaturgie a posléze dramatik. Do roku 1989 spolupracovala na všech kolektivních scénářích HaDivadla. Po návratu z mateřské dovolené se z nedostatku hereckých příležitostí začala intenzivněji věnovat dramatické tvorbě. Na její počáteční tvorbu měl vliv Arnošt Goldflam, který určoval poetiku celého HaDivadla. Po jeho odchodu se vypracovala na svébytnou, feministicky laděnou autorku. Od roku 2004 pracuje jako lektor dramaturgie v pražském Národním divadle.

V současnosti dokončuje hru Hrdinové pro Boudu Národního divadla Praha.

MÁ VLAST (Standa má problém. Paroubek je kamaráth. Strejda nás má všechny rád.)

14 m, 6 ž

Politická symfonie o třech větách.

Český thriller, ve kterém neteče krev. Drama věčné lásky. My musíme zase vrátit slovo tam, kam patří. Do úst. My nemůžeme tolerovat, aby nám tady někdo stále říkal, že on si myslí to a je to tak správně. My si to nemyslíme. Budeme muset omezit svobodu slova. Ale ne ve smyslu: „Tohle nemůžeš říkat“, ale ve smyslu tak, jak to je. Tedy, jak my si to myslíme a jak je to správně. A proti tomu snad nemůže existovat nějaká námitka.

Česká premiéra proběhla v lednu 2006 v pražském divadle Rokoko.

Tomáš Syrovátka (*1976)

Vystudoval teorii a dějiny divadla na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V současné době pracuje jako dramaturg Divadla F.X.Šaldy v Liberci, kde spolupracuje na přípravě představení s předními českými režiséry.

ŠTÍT

5 m, 5 ž

Slavná spisovatelka Hannah Stachová, autorka „surových příběhů“, o nichž čtenářky říkají: „nevěřím, že tohle napsala žena“, se vrací do míst, kde prožila dětství a rané mládí. Do malého města v klínu Alp. Ubytuje se v penzionu, z něhož hodlá vyrazit na osamělý výstup na Štít. Předtím se však setkává s místními dívkami a postupně se stává svědkem a nedobrovolným aktérem příběhu stejně temného, jaké lze najít v jejích literárních dílech.

Prvotina libereckého dramaturga získala 3. cenu v letošní anonymní radokovské soutěži.

Pavel Trtílek a Jan Krupa

MŮJ KRÁSNÝ SVĚT

3 ž, 1 m

Finálový text letošního ročníku soutěže o Cenu Alfréda Radoka volně navazuje na Trtílkovu *Poslední večeři* a její pohled na dnešní šilený svět očima nejstarší generace. I jejími hrdinkami jsou důchodkyně – tentokrát tři. Původně mělo být sice Vilminých návštěvnic více, ale nejrůznější zdravotní komplikace většině pozvaných kamarádek zabránily v účasti. Zdraví je samozřejmě také nejfrekventovanějším námětem konverzace Vilmy, Bělky a Zdeňky. Jejich patálie s doktory si v tragikomičnosti nezadají s jejich barvitými historkami z nákupů. Vilma je ovšem přebornice – své kamarádky sice častuje nevábnými tyčinkami a nálevem z meruněk, neustále se však chlubí výhodnými koupěmi nejrůznějších předmětů, objednaných dle katalogů na dobírku. Její exhibice začínají nabírat tak absurdních rozměrů, že začnou v návštěvnicích vyvolávat netušenou agresivitu...

Nové překlady

Anglicky psaná dramatika

Tom Stoppard (Velká Británie)

ROCK´N´ROLL

z angličtiny překládá Jitka Sloupová

11 m, 9 ž – možnost zdvojování rolí, ve dvou případech autorem předepsaného

Nejnovější Stoppardova hra, jejíž světová premiéra se koná 3. června v londýnském Royal Court Theatre, reflektuje mj. události v Československu v letech 1968-90.

Českou premiéru připravuje Národní divadlo na únor 2007.

Obsah hry je až do londýnské premiéry předmětem embarga.

Alan Ayckbourn (Velká Británie)

ŘEČ TĚLA (BODY LANGUAGE)

z angličtiny přeložil Petr Michálek

5 m, 4 ž

Rozhlasové reportérka Jo má se svým obtloustlým tělem malý problém – nemůže se na něj ani podívat. A čím víc jí a pije, aby na to zapoměla, tím je to horší. Modelka Angie má také problém. Všichni se na ni neustále dívají. Ženy závistivě a někdy i s otevřenou nenávisť. Muži – jejich myšlenky jsou průhledné hned od začátku. Ale co kdyby si to Jo a Angie mohly vyměnit? A co kdyby ani neměly jinou možnost? *Řeč těla* – hra pro všechny, kdo mají tělo.

Populární modelka Angie Dell se musí podrobit menšímu chirurgickému zákroku na zadní partii těla. Aby se vše udrželo v tajnosti, vybere si kliniku na jihu Anglie, kterou vede doktor Hravič Zjergefovič, čtyřiaosmdesátiletý Východoevropan s velmi chabou znalostí angličtiny. Právě s ním přichází udělat rozhovor rozhlasová redaktorka Jo Knaption, obézní a frustrovaná žena, která má značné výhrady k mnohdy pošetilým experimentům doktora Zjergefoviče. Obě ženy se nakonec potkají, ovšem za tragických okolností. Za Angie totiž ve vrtulníku přiletí její přítel Mel Bennet, člen známé rockové kapely. Když odlétá, usekne vrtulí oběma ženám nešťastnou náhodou hlavy. Vše naštěstí zachraňuje doktor Zjergefovič, který hlavy přišije zpět, ovšem vzhledem ke svému stáří či spíše možná vzhledem ke své vášni pro experimenty našije hlavy opačně. Angie Dell se tak probouzí s tlustým a zarostlým tělem, Jo Knaption zase s tělem modelky a s jizvami po implantovaném silikonu. Začíná boj s cizím tělem a boj s ostatními, kteří na nové tělo reagují. Zkrátka a dobře boj „tělo na tělo“. Kdo nakonec vyhraje, je hloupé prozrazovat, není však žádné tajemství, že se u toho pobavíte.

Řeč těla byla poprvé uvedena v roce 1990 ve Stephen Joseph Theatre ve Scarborough. V roce 1999 udělal Ayckbourn v této hře malé úpravy.

Joe Penhall (Velká Británie)

NĚMOHRA (DUMB SHOW)

z angličtiny přeložil Martin Preiss

2 m, 1 ž

Bankovní úředníci Jane a John přesvědčí slavného komika Barryho, aby za značný finanční obnos vystoupil na večírku, který bude pořádat jejich banka. Žádají jedině: Barry by měl ukázat jejich kolegům stránku své osobnosti, kterou normální lidé ještě nikdy neviděli.

Z nevázaného rozhovoru se těsně před začátkem večírku stane Barryho zpověď. Barry pohrdá lidmi, kteří ho obdivují; kvůli spoustě práce se mu rozpadá rodina; přestože je slavný a známý, cítí se opuštěně; pije, aby měl energii; bere drogy, aby se uvolnil... Barry v opilosti nabídne Jane kokain a pokusí se ji obejmout. Jane se však, přestože s Barrym celou dobu otevřeně koketovala, brání. Záhy se ukáže, že žádný večírek, na kterém by měl Barry vystoupit neexistuje a že Jane a John nejsou bankovní úředníci, ale „investativní“ novináři, kteří celou dobu Barryho provokovali a

jeho reakce nahrávali na video. Liz s Gregem (tak se totiž oba novináři doopravdy jmenují) by zveřejněním záznamu mohli Barryho totálně zničit před celou veřejností. Aby se tak nestalo, musí jim Barry, samozřejmě bez nároku na jakýkoliv honorář, poskytnout exkluzivní rozhovor o tom, co se stalo mezi ním a jeho ženou Valerií. Nešťastný Barry se během vynucené zpovědi málem zhroutí: s Valerií, i když ji stále miluje, už dlouho nežije a neví jak napravit chyby, které kdy spáchal, ke všemu Valerii našli při vyšetření v nemocnici nádor. Liz a Greg jsou z Barryho příběhu nadšení. Po konzultaci se svým právníkem Barry zjistí, že celá situace, za níž jeho zpověď vznikla, byla nezákonná, tudíž může Liz s Gregem, pokud článek uveřejní, zažalovat za pomluvu a vydírání. Barry napadne Grega a rozzuřeně odchází.

V posledním dějství se Barry setkává s Liz. Ta, i přes všechny Barryho výhrůžky, uveřejnila jeho zpověď a nastartovala tak svou kariéru a s největší pravděpodobností také přispěla k urychlení Valeriiny rakoviny. Jako omluvu nabízí zničenému Barrymu článek, v kterém se pokusí vylíčit utrpení, které prožil, lásku, kterou k Valerii cítil a změnu k lepšímu, kterou díky její smrti prodělal - přestal totiž pít, brát drogy a začal se konečně věnovat rodině. Podle Liz dala Barrymu Valeriina smrt šanci na nový začátek. To, že by vyléčená Valerie Barryho stejně opustila, nehraje žádnou roli. Barry nejdříve nesouhlasí, ale v samotném závěru chce přece jen vědět kolik by za článek dostal zapláceno.

Hra nabízí tři výrazné herecké příležitosti.

Peter Quilter (Velká Británie)

NA KONCI DUHY (END OF THE RAINBOW)

z angličtiny přeložila Jitka Sloupová

2 m, 1 ž, hlas

Na konci duhy je tragikomedie o konci životní dráhy královny swingu Judy Garlandové. Odehrává se v posledních měsících jejího života (1968-69) před smrtí na předávkování léky. Hra začíná krátce po jejím seznámení s jejím budoucím pátým manželem Mickey Deansem. Oba jsou v Londýně (většina hry se odehrává v apartmá hotelu Ritz), aby se tu Garlandová pokusila o návrat do šoubyznysu, a to v tamním klubu, nazvaném příznačně *Talk of the Town* (O čem mluví celé město). Zákulisní život Judy byl skutečně námětem nesčetných fám, které se bohužel zakládaly na pravdě a týkaly se její závislosti na lécích – a na mužích. Nebo spíše na lásce. Chtěla být milována, ale muži, které milovala, toužili po Judy, která zpěvem vydělává velké peníze, anebo po Judy, kterou by mohli zachránit a napravit. Sama však byla pro muže záhadou, kterou nebylo snadné rozlousknout. A vedla život nad poměry, což muže nakonec buď odradilo, nebo se stali komplici na její cestě k sebestrukci.

Obě mužské postavy hry jsou představiteli právě těchto dvou typů, jež Judy přitahovaly: homosexuální Judyin pianista a jevištní partner Anthony reprezentuje lidi, kteří chtěli Judy opravdu pomoci, ale ona sama nebo její okolí jim to nikdy nedovolily. Mickey je pak příkladem mužů, kteří měli zpočátku dobré úmysly (Judy obdivuje a chce jí pomoci postavit se znovu na nohy), ale postupem času se z nějakého důvodu stanou sami součástí problému (Aby Judy dokázala dokončit londýnskou „šňůru“, dovolí jí Micky znovu dopovat se léky). Nesoulad mezi oběma muži v průběhu hry přeroste takřka v zápas o Judyinu duši, v němž naneštěstí zvítězí Mickey (Jejich svatba proběhla až v době, kterou hra nezachycuje, dva měsíce před Judyinou smrtí). Tragické vyústění příběhu však autor pouze dovypráví.

Navzdory chmurné faktografii je však *Na konci duhy* hra vtipná a zábavná.

Neil LaBute (USA)

BASH / ÚDERNÝ MEJDAN (BASH)

z angličtiny přeložil Ladislav Šenkyřík

2 m, 2 ž

Hra pro čtyři herce je napsaná jako dialog a dva monology. Tři jednoduchá vyprávění o lidech, kteří se rozhodli vzít osud do vlastních rukou, jsou inspirovány antickou mytologií a přeneseny do dnešní doby. V příbězích obyčejných současníků ožívají dilemata antických hrdinů. Jak se dá žít mezi lidmi, když jste prožili hrdinský příběh? Drama, které nabízí čtyři velké herecké příležitosti, zkoumá různé způsoby hereckého vyprávění příběhů. A také způsob tvorby herecké postavy a

jejího představení divákovi.

Hru uvedlo v české premiéře pražské Divadlo Komédie ve spolupráci s Činoherním studiem Ústí nad Labem.

Robert Fulghum (*1937, USA)

Americký spisovatel Robert Fulghum je nejznámější díky své prvotině, esejistické knížce Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce (1988, č. 1991). V podobném duchu pak následovaly tituly Už hořela, když jsem si do ní lehal, Ach jo a Možná, možná ne. (Tematický záběr u Fulghuma velmi souvisí s jeho povoláním - býval unitářským pastorem.) Výrazně jiná (tak trochu „populárně naučná“) byla knížka Od začátku do konce z roku 1995 a zejména dvě další, které vlastně Fulghum ani nenapsal - jejich autory byli čtenáři a Fulghumovi kolegové-spisovatelé (Opravdová láska a Slova, která jsem si přál napsat sám). Od své páté knihy se vlastně Fulghum nadlouho odmlčel (i když v roce 2003 - tedy k 15. výročí prvního vydání - vydal „přepracovanou“ Školku). Důvodem byla příprava téměř tisícistránkového románu rozvrženého do tří svazků: Třetí přání (č. - ve světové premiéře - 2004, 2005 a 2006).

Česky vyšlo vše, co Fulghum publikoval; k jeho velké popularitě u nás jistě přispěly i jeho návštěvy: v letech 1994, 2004, 2005 (Fulghum ale jezdí i na Slovensko, kde vyšel první díl Třetího přání - tedy teprve ve druhém jazyce po češtině.) Chystá se návštěva čtvrtá na knižní veletrh v květnu 2006 - při příležitosti zakončení jeho trilogie Třetí přání.

Robert Fulghum – Ernest Zulia (USA)

VŠECHNO, CO OPRAVDU POTŘEBUJU ZNÁT, JSEM SE NAUČIL V MATEŘSKÉ ŠKOLCE (ALL I REALLY NEED TO KNOW I LEARNED IN KINDERGARTEN)

z angličtiny přeložil Jiří Hrubý

3 m, 1 ž, hudebník (klavírista)

V Čechách se spisovatel Robert Fulghum proslavil díky své prvotině *Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce* a od té doby máme možnost pravidelně sledovat jeho prozaickou tvorbu. V poslední době se k nám jeho knížky dostávají dokonce dříve než k americkým čtenářům. Při návštěvě si sám autor posteskl, že se do Čech zatím nedostala žádná scénická adaptace jeho her (existují dvě), které byly mnohokrát na různých místech po světě nastudovány (není to úplně pravda, v pražské Viole se uskutečnily dva pořady M. Moravce - *Už hořela, když jsem si do ní lehal* a *To nejlepší z Fulghuma*).

Adaptace Ernesta Zulii, která si vypůjčila název z nejoblíbenější knížky, vychází ze čtyř Fulghumových knih (*Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce*, *Už hořela, když jsem si do ní lehal*, *Ach jo a Možná, možná ne*). O veškerý mluvený text se dělí 4 herci a na jevišti je také klavírista a zpěvák. Je to jakýsi hostitel, který obstarává doprovodnou hudbu a roli komentátora. Celý text je volně koncipovanou mozaikou Fulghumových textů, některé z nich jsou zpívány (např. známá pravidla, co jsme se naučili v mateřské školce). Děj je orámován prostředím školní třídy. Herci se průběžně proměňují v postavy jednotlivých historek – v široké škále od dětí až po stařečky. Podle slov adaptátora se vše má odehrávat na prázdném jevišti, scéna je dotvářena zadní projekcí, případně filmovými dotáčkami. Střídají se „akčnější“ scény s pouhým vyprávěním historek. Text, který se dotýká nejrůznějších obyčejných aspektů lidského života, ale též závažných situací (včetně meditace o smrti), má v sobě nadhled, humor a vlídnost. Je koncipován tak, aby inspiroval k drobným improvizacím, k fantazii a hravosti. Je tedy jen na nápaditosti režijního pojetí a schopnostech herců, nakolik dokážou tyto literární texty přetransponovat do scénického tvaru.

Španělsky psaná dramatika

Mario Benedetti (*1920, Argentina)

Narodil se v Uruguayi, ale část života prožil v Buenos Aires. Plodný autor a nositel několika literárních ocenění, především za prózu. Dílo, které mu přineslo mezinárodní věhlas byla novela Příměří (1960). Jeho dílo zahrnuje všechny žánry, také básně a známé písňové texty.

PETR A KAPITÁN (PEDRO Y EL CAPITAN)

ze španělštiny přeložila Lenka Sovová

2 m

„Dlouhý rozhovor mezi mučeným vězněm a vyšetřovatelem, ve kterém není mučení přítomno samo o sobě, ale jako veliký stín, který se klene nad celým dialogem, do něž se mísí také osobní životy obou zúčastněných. Definoval bych hru jako dramatické pátrání v psychologii mučitele. Něco jako odpověď na to, proč, skrze jaký proces se může normální bytost změnit v mučitele. Ačkoli je mučení evidentně téma hry, jako fyzický akt se na scéně neobjevuje. [...] Hra není soubojem monstra a svatého, ale dvou mužů, dvou bytostí z masa a krve, z nichž oba jsou zranitelní v určitých věcech a v jiných zase odolní. [...] Čtyři akty jsou řídké přestávky, příměří mezi mučením a mučením, jsou to krátké poločasy, ve kterých ‚hodný‘ vyšetřovatel přijímá zadrženého, který byl předtím brutálně mučen, a předpokládá se, že jako následek toho bude mít sníženou schopnost obrany. Mučený nemusí být jen bezbranná oběť, také to může být člověk, který poráží zdánlivě neomezenou moc, člověk, který používá svoje mlčení skoro jako štít a svoje odmítnutí skoro jako zbraň, člověk, který dává přednost smrti před zradou. Ale i tak, aby vydržel své ušlechtilé jednání až do konce, neúplatně, musí si vězeň vymyslet sám pro sebe svou vlastní věrohodnou obranu, a přesvědčit tak sám sebe o své nedobytnosti. [...] Ve hře jsou dva křížící se procesy: příběh vojáka, který se změnil v ‚hodného hochá‘ v kata; a vězně, který se stal z obyčejného člověka vědomě mučedníkem. [...] Každý ze čtyř aktů končí jedním ne.“

Juan Mayorga (*1965, Španělsko)

Narodil se v Madridu v roce 1965. Je profesorem dramaturgie a filosofie na Vyšší královské škole dramatických umění v Madridu (Real Escuela Superior del Arte Dramático). Je také zakládajícím členem divadelního seskupení Loděnice. Pracoval také jako učitel matematiky na gymnáziu.

Je autorem mimo jiné her: Sedm dobrých mužů; Více popela; Překladatel z Blumembergu; Ženevský sen; Milostné dopisy Stalinovi; Spálená zahrada; Tlustý a tenký; Noční živočichové; Cesta k nebi; Tréma; Poslední slova Sněhové vločky; Hamelin. Jeho hry byly přeloženy do francouzštiny, řečtiny, angličtiny, italštiny, portugalštiny, češtiny a srbochorvatštiny.

NOČNÍ ŽIVOČICHOVÉ (ANIMALES NOCTURNOS)

ze španělštiny přeložila Lenka Sovová

2 m, 2 ž, hlasy

Existují lidé, kteří se, stejně jako některá zvířata, v noci schovávají a žijí ve stínu. Muži a ženy, jejichž život ovládá tajemství.

Hlavní hrdina *Nočních živočichů* je jedním z těchto lidí. Slyší mluvit o Cizineckém zákoně a rozhodne se ho využít. Pochopí, že tenhle zákon ho staví nad osoby, pro které by udání znamenalo okamžité vyhoštění ze země. Použije zákon, aby si zotročil jinou lidskou bytost.

Vztah, ve kterém muž především vyžaduje po tom druhém, aby mu byl kdykoli k dispozici, je jejich tajemstvím. Ale nejen oni, všechny postavy *Nočních živočichů* něco skrývají. Všichni jsou zvyklí se schovávat, a proto jsou zvyklí si nedůvěřovat. Všichni bloumají nocí bez jediné jistoty. Dokonce si ani nejsou jistí, že stíny, které je obklopují, jsou opravdu jen stíny. Připomínají noční živočichy z moderních zoologických zahrad. Tahle zvířata žijí v umělé noci. Měsíc, hvězdy, nic z toho, co je obklopuje, není pravda. A pozorovatel se ptá, jestli po tom, co se zavřou brány zoo, se rozsvítí nějaké umělé slunce, aby si živočichové odpočinuli.

Sergi Pompermayer (*1967 v Barceloně, Španělsko)

Vystudoval veterinární medicínu a osm let pracoval ve výzkumném institutu při nemocnici Sant Pau v Barceloně.

Hry: Zowie, Tetare lliure, Barcelona, (1997, přeloženo do angličtiny a portugalštiny), Uprchlíci (Katalánské národní divadlo, Barcelona 2002, přeloženo do češtiny), Andělé (Teatre Tivoli, Barcelona 1997), Imbecil (Club Capítol, Barcelona 2000)

Televizní a rozhlasové scénáře: Jeden život víc na jih (1998); Sprostá jídla (1999)

UPRCHLÍCI (REFUGIADOS)

ze španělštiny přeložila Lenka Sovová

6 m, 2 ž, dítě

Hra, která analyzuje za použití televizního formátu *Velký bratr* mediální manipulaci válečných konfliktů. Soutěží se v televizním pořadu, který se jmenuje *Operace krutost*. Váleční uprchlíci soutěží o cenu. Kdo z nich si zaslouží vítězství na malé obrazovce a dosáhne ho hlasy a podporou publika? Být obětmi válečného konfliktu, vychloubat se neštěstím, být protagonisty nejdramatičtější tragédie. Autor nevynechá ani publikum. „Je to nepřítomný hlavní hrdina uprchlíků,“ vysvětluje: „protože zbytek postav se o něj opírá, dbá na jeho mínění.“

José Sanchis Sinisterra (*1940 ve Valencii, Španělsko)

Dramatik, režisér, profesor na Divadelním institutu v Barceloně. Zakladatel Hraničního divadla (Teatro Fronterizo) v Barceloně a poté divadla Sala Beckett taktéž v Barceloně. Autor kolem třiceti divadelních textů, laureát čtveřicet cen. Jeho dílo je součástí španělského fantastického realismu, lze najít společné prvky s díly Kafky, Brechta a Becketta.

ŠÍPY ANDĚLA ZAPOMNĚNÍ (FECHAS DEL ÁNGEL DEL OLVIDO)

ze španělštiny přeložila Lenka Sovová

2 m, 4 ž

Paměť je důležitá. Identita je důležitá. Hrozí nebezpečí manipulovatelnosti. Necht' je nám dána cizí, nová budoucnost, ať nás někdo převede přes minulost, která nikdy nebyla naše.

Centrální osu hry tvoří hledání identity jedné ženy, která by mohla slyšet na jméno Markéta, Cecílie, Mayra nebo Veronika...ale po celou dobu je označována jen jako X. Před jejíma očima běží čtyři možné životy. Ona si má vzpomenout, nebo ji někdo musí provést cestou jednoho z nich...Čtyři osoby si na ni dělají nárok, čtyři osoby, které přispěchaly, aby našly část svého života, kterou někdy ztratily.

Sanchis Sinisterra, který získal Národní cenu za dramatickou literaturu 2004, režisér, učitel mladé generace spisovatelů a jeden z nejvýznačnějších dramatiků současného španělského divadla, kritizuje ve své hře *Šípy anděla zapomnění* dnešní generaci bez paměti. Podle Sinisterra jsou dnešní mladí lehce manipulovatelní, mají sklon žít jen okamžikem, ale zároveň jsou schopni dožadovat se svobody, která je živena ideály. Hra, která vypráví o potřebě zjistit, kdo jsme a v jakém světě to žijeme.

Německy psaná dramatika

Elfriede Jelinek(ová) (Rakousko)

HRA O SPORTU / ŠPORTŠTYK (EIN SPORTSTÜCK)

z němčiny přeložila Zuzana Augustová

6 m, 4 ž (a další postavy)

Hra o sportu rakouské dramatičky Elfriede Jelinekové má v kontextu současného evropského dramatu zvláštní postavení – a to jak svým tématem, tak i formou a v neposlední řadě šíří záběru, ve kterém autorka své téma pojednává. Toto drama je vystavěné na půdorysu antického mýtu o Elektře, přesněji na půdorysech antických dramatických zpracování Elektry. Jelineková starý mýtus analyzuje a transponuje do současnosti. Téma války vedené muži a jejich přímých

společenských následků – osamělosti žen a jejich bezmocnosti vzepřít se válečnému běsnění silnějšího rodu – rozvíjí autorka na pozadí nejpopulárnějšího sportu současnosti: fotbalu. V tomto rámci dokáže na několika fragmentárních příbězích propojit osudovost a archetypální situace antických hrdinů s existenciálními pocity falešných hrdinů dneška. Jelinekové hra se neomezuje na zobrazení skutečnosti. Je důslednou analýzou všech jevů spojených s násilím – od antické osudové kletby a msty až po dnešní fenomény nacionalismů, rasismů, společensky tolerované agrese či agrese podmíněné davovou psychózou. Neméně důsledně jako svět mužského násilí analyzuje Jelineková i svět žen – svět pasivního utrpení, podřízení se diktátu krásy a móde plastických operací, svět mediální manipulace či boje o společenské postavení. Jelinekové Hra o sportu je hyperbolickým obrazem vyšinuté společnosti, ve které každý jedinec potenciálně vede válku proti všem ostatním, kteří nejsou zrovna členy jeho gangu nebo kroužku nebo zájmové skupiny.

Hru v české premiéře uvádí Pražské komorní divadlo v Divadle Komedie.

Lukas Bärfuss (Německo)

DER BUS - DAS ZEUG EINER HEILIGEN (AUTOBUS – ZÁLEŽITOST JEDNÉ SVATÉ)

z němčiny přeložil Josef Balvín

4 m, 4 ž, hlas pana Kramera

„...I'll chop my human-ness in half / and be as worm or virus...“ (Will Oldham) stojí v záhlaví hry *Autobus*. Můžeme ji považovat za jakousi novodobou moralitu čili hru o křesťanské mučednici, jak se koneckonců praví i v podtitulu hry. Švýcarský dramatik Lukas Bärfuss má v oblíbě silné ženské hrdinky-trpitelky: jeho hra *Sexuální neurózy našich rodičů* je velkou obhajobou mentálně postižené Dory a jejího zápasu o svobodnou existenci v racionalizované „normální“ společnosti, v *Autobusu* se setkáváme s Erikou, která obdobně jako Johanka z Arcu uslyšela jednoho dne Boží hlas, který jí přikázal vykonat na den svaté Žofie pouť k Černé Panence Marii z Čenstochové. Erika i přes nečekané nástrahy a komplikace svůj úkol vykoná, aby na místo určení dorazila pozdě, zjistila marnost svého počínání a ze zoufalství rozbila sošku svaté Žofie. Nebyl by to však celý dobrý příběh, kdyby podstatou putování byl pouze jeho cíl, a nikoli cesta samotná. Erika, která omylem nastoupí do autobusu s odlišnou destinací, se probouzí v podivné realitě. Osádka vozidla, ze kterého Eriku násilím vyvrhuje sadistický řidič Hermann, připomíná v leccems bájnou kocábku bláznů: Tlustoška hříšných rozměrů, zbabělec a bývalý milenec Eričiny matky Karl, chladná duchovní bytost Jasmin a děsivě úpící hlas nemocného pana Kramera potácejícího se kdesi u bran tlamy pekelné. A jako by tyto ztracené existence neměly jiné poslání než potkat Eriku, pohrát si s ní a nakonec ji předhodit u benzinky bláznivému alkoholikovi Antonovi. Již již to vypadá, že příšery Eriku za ranního kuropění rozsápu a pohrbí kdesi v horské pustině švýcarských Alp, ale rozbřesk jako by náhle vyčistil vzduch, postavy se začnou kát a Erika nabývá na převaze. Uteče do Antonovy benzinky, na jediné místo, kde tuší možnou záchranu. Zjistí, že není vše tak černé, jako v noční temnotě. Anton je ve skutečnosti jakýsi novodobý Vilém Tell aneb skurilní zoufalec, který po lesích rozvěšuje letáky proti pytláčení a propaguje zelenou naftu, náhle vzplanuvší Hermann v touze stát se kvůli Erice opakem toho, čím byl dosud, tedy „dobrým člověkem a špatným řidičem“, s autobusem nabourá, přičemž veškeré osazenstvo zahyne. Zbývá jen jedna otázka. Dle výše zmíněného finále hry je těžko posoudit, zda Erika našla v Čenstochové to, co hledala: „Jak víte, že jsem křesťanka? Mám s Bohem milostný vztah... Chtěla bych věřit na smrtelnost... Že to, co je teď a tady, je prostě teď a tady, a že já nehraju žádnou roli, ale jsem prostě Erika...“.

A další...

Jeroen van den Berg (Nizozemsko)

Nizozemský režisér a dramatik Jeroen van den Berg (1966) začal v roce 1989 studovat divadelní režii na Vysoké umělecké škole v Amsterdamu (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten). Během studia psal divadelní kusy, které v té době už i sám režíroval. Bezprostředně po dokončení studií v roce 1993 obdržel Jeroen van den Berg ocenění Divadelní školy v Amsterdamu (Theaterschool in Amsterdam), cenu Top Naeff prijs, a zároveň mu amsterdamská Nadace pro

podporu umění (*Amsterdams Fonds voor de Kunst*) udělilo cenu za jeho tehdy nejnovější hru *Bosch International* (1993).

Van den Berg se však rozhodl pro samostatnou tvůrčí dráhu (jednoduše se mu nezamlouvala představa uvádění cizích kusů pro již zavedené divadelní společnosti). A tak ještě tentýž rok založili spolu s bývalým spolužákem, hercem a režisérem *Ivarem van Urkem*, sdružení *Oranjarahotel* (*Stichting Het Oranjarahotel*), které mělo vytvářet umělecké a finanční zázemí pro oba tvůrce a jejich práci. Až do jeho zrušení v roce 2002, napsal *Jeroen van den Berg* pro *Oranjarahotel* celkem sedm her, které tu z větší části i sám inscenoval.

Kromě divadelní režie se tedy *Jeroen van den Berg* věnuje i psaní autorských textů. Z těch nejnovějších jmenujme například *Polaroid* (2002) nebo *Show* (2004). Za jednu ze svých zatím nejúspěšnějších her *Blowing*, kterou napsal v roce 2002 pro divadelní společnost *Het Laagland*, získal cenu Nizozemské jazykové unie (*Nederlandse Taalunie Toneelschrijfprijs*) – nejvýznamnější ocenění roku za původní dramatickou tvorbu v nizozemském jazyce.

Van den Bergova starší tvorba z devadesátých let se často vyznačuje výraznou fragmentaritou: jednotlivé střípky vyprávění se postupně skládají v ucelený příběh. V poslední době se zajímá převážně o trend *well-made play* a vytváří různé variace tohoto moderního dramatického stylu. Jeho hry nevyznívají jednoznačně, neobsahují žádná konkrétní poselství či ponaučení. Naopak, zaměřují se vždy na nejkrajnější situace člověka v jeho nejbližším okolí; současný svět, který postrádá konkrétní hranice. Tato nejasnost a nejednoznačnost je příznačná pro celou autorovu generaci.

Jeroen van den Berg učí od roku 1995 pravidelně na *Divadelní škole* v Amsterdamu a na *Divadelní akademii* v Maastrichtu (*Toneelacademie in Maastricht*).

Divadelní hry:

Ivanov (*vlastní zpracování*), 2005; *Show*, 2004; *Blessuretijd* (*Oddechový čas*), 2003; *Blowing*, 2002; *Caravaggio*, 2002; *Polaroid*, 2000; *Sailors on a Bus*, 1999; *De Nieuwe Tijd* (*Nová doba*), 1998; *Nilsson*, 1997; *De laatste dagen* (*Poslední dny, na motivy Johana Zwart*), 1997; *De vrouw van Schopenhauer* (*Žena podle Schopenhauera, do češtiny přeložila Monika Loderová*), 1996; *De man die een streep op de muur zette* (*Muž, který namaloval čáru na zeď*), 1996; *Barkhorst*, 1995; *Moord! Alles gebeurt altijd ergens anders* (*Vražda! Všechno se vždycky stane někde jinde*), 1995; *One for the millions*, 1994; *The best of 'I did it my way'*, 1994; *Bosch International. Een bedrijfsepos in 1 akte* (*Bosch International. Firemní epos v jednom dějství*), 1993

VÝBUCH (BLOWING)

z nizozemštiny přeložily Lenka Křest'ánová a Veronika Havlová

2 m, 2 ž

Hořká komedie.

Matka slaví pětáctýřicáté narozeniny, a tak musí být všechno úplně dokonalé. Dokonalý brunch, dokonalé oblečení, dokonalá rodina. I divákovi připadá všechno v nejlepším pořádku, snad až na mírnou afektovanost oslavenkyně. Najednou však dojde k zádrhelu – otec nedokáže nainstalovat bezpečnostní systém. Už to vypadá, že by tato událost mohla celou oslavu zkazit. Ale iluzi dokonalosti nesmí nic stát v cestě, a tak zazní z matčiných úst poprvé (nikoli však naposled) následující: „*Budeme předstírat, že se nic nestalo. Prostě začneme zase od začátku.*“ Tím končí prolog hry a zároveň se hroutí divákova víra, že stráví čas sledováním veselé oslavy v jedné milé a harmonické rodině.

Jeroen van den Berg napsal svoji hru na objednávku profesionální divadelní společnosti *Het Laagland*, která se zabývá divadlem pro děti a mládež. Snad právě proto jsou *Daniel* a *Ester* (podle kontextu je *Danielovi* něco přes 15 let, *Ester* je pravděpodobně o kousek mladší), kteří jsou daleko citlivější na věčné předstírání rodičů, hlavními hybateli děje, hlavními narušiteli falešné idylly. Dobře si uvědomují, že se hra na vzornou rodinu stává neudržitelnou.

Hlavním katalyzátorem se však stává videokamera – dárek pro matku k narozeninám. Na jednu stranu zhmotňuje matčinu představu o světě (co se nám nelíbí, to můžeme přetočit nazpět, přemazat a předstírat, že to nikdy neexistovalo), ale zároveň jakoby z vlastní zlomyslné vůle nahrává přesně to, co nahrávat nemá, a tak předkládá jednotlivým aktérům skutečný obraz jejich rodiny plný hádek a vzájemného ponižování. A právě pod vlivem „pravdomluvného“ přístroje postupně přestávají předstírat i ostatní členové rodiny.

Události nabírají rychlý spád, gradují, dochází k eskalaci násilí (jak verbálního tak i nonverbálního), rozpad je stále patrnější a to nejenom rozpad rodinných vztahů (slavnostní tabule

je zničená, talíře rozbité, ze zdí padá omítka). Všechno zdánlivě spěje ke katarzi. Ovšem přichází epilog, a ten zanechá diváka ve stavu beznaděje, rezignace, téměř agonie. Ve stavu, v jakém se nalézají rodiče, které už ani odchod vlastních dětí nepřiměje k činu.

Hra zaujme živými dialogy, na jejichž přirozeném plynutí je založena a které spoluvytvářejí napětí i komiku příběhu.

Jeroen van den Berg získal za *Blowing* cenu Nizozemské jazykové unie (Nederlandse Taalunie Toneelschrijfprijs) – nejvýznamnější ocenění za původní dramatickou tvorbu v nizozemském jazyce. Porota ve svém zdůvodnění uvedla mimo jiné toto: „*Blowing je nemilosrdným a zároveň velmi dobře představitelným obrazem středostavovské rodiny, frustrací, bezmoci a zahořklosti rodičů, smutku, vzteku, ale i snů jejich dětí.*“

Juha Jokela (*1970, Finsko)

Patří mezi úspěšné televizní scénáristy a právě debutující finské dramatiky. Svou kariéru začal řadou seriálu Nahkaiset (1988), Pulkkinen (1999-2001), Remontti (2003), Firma (2005). Na divadelní scéně se představil svou hrou Mobile Horror v roce 2002. Od této doby byla Mobile Horror inscenována po celém území Finska: Helsinky, Tampere, Lahti, Oulu. Hra byla přeložena do několika jazyků. Jokela obdržel za svou práci v roce 2003 finskou cenu Olavi Veistjäjä.

MOBILE HORROR

z finštiny přeložila Hana Worthen

3 m, 1 ž

„Tohle je jen brainstorming, ale člověk přece touží po lásce, že jo? Aspoň co mě se týče, a já se za to nestydím. Number one na mém žebříčku hodnot je láska. S velkým náskokem.“

Jeden z největších současných finských hitů je komedie, zkoumající morálku, pohnutky (a jazyk) lidí pracujících v jedné firmě na výrobu komponentů mobilních telefonů. Konkurenční prostředí na výspě současné high-tech.

Jens Bjørneboe (1920-1976, Norsko)

Norský autor byl za svého života kritiky považovaný za autora téměř skandálního, je dnes vysoce ceněn. Čeští čtenáři z jeho tvorby znají román Žraloci (č. 1987) nebo hru Milovníci ptáků (č. 1977).

SEMMELOWEIS

z norštiny přeložila Jarka Vrbová

6 m, 5 ž (role lze různě dublovat)

Bjørneboe byl zapřisáhlý antroposof, vášnivá povaha a nonkonformní, až provokativní tvůrce. Hru *Semmelweis* napsal v roce 1968, kdy byla celá Evropa v pohybu, a on sám vzpoury pařížských studentů i Pražské jaro vnímal a vítal.

Myšlenka hry je prostá: jedinec proti většině jen těžko prosazuje pravdu a autoritářská společnost vždy považuje poslušnost a uniformitu za důležitější než právo jednotlivce hájit vlastní přesvědčení. Hlavní postavou je vídeňský lékař Ignaz Semmelweis, původem z Maďarska, zvaný „zachránce matek“, objevitel příčiny horečky omladnic. Osobitá figura, bonviván, neotesanec chováním i vyjadřováním, milovník života. Postava Semmelweise je divadelními kritiky chápána jako autorovo alter ego. Ztotožnění autora s postavou ilustruje i následující sebeironický citát: „*Nevidím Semmelweise jako hrdinu, je to opilec, děvkař, zná všechny prostitutky ve Vídni, nechová respekt k ničemu, je idealista a zároveň cynik, nebere si servítky, je to skutečný anti-autoritář. Umí se chechtat i brečet, nevěří na nic, co nelze vědecky dokázat. Je komický a patetický, směšný a pro mnohé nebezpečný. Zkrátka - Semmelweis je úžasný člověk!*“ (v dopise příteli, 1964)

Autor v předmluvě zdůrazňuje, že mu nešlo o přesné zachycení historie jednoho lékařského objevu, ale právě o - značně syrový - obraz postupu autoritářské společnosti vůči jedinci.

Nikolaj Vladimirovič Koljada (*4.12. 1957, Rusko)

Narozen v Kazachstánu, ve vesnici Presnogorkovka v kustanajské oblasti, v rodině dělníků sovchozu. Trvale žije a pracuje v Jekatěrinburgu, kde od roku 1994 vede obor dramatická tvorba a tvůrčí psaní na tamní Státní divadelní škole. Jeho hry jsou populární v mnoha zemích světa, o čemž svědčí i Koljadova účast na mnoha významných divadelních festivalech (např. Bonner Biennale 1994 nebo Gate-Biennale v Londýně 1996). Od r. 1999 je šéfredaktorem literárně-uměleckého měsíčníku Ural.

SLEPICE (KURICA)

z ruštiny přeložila Gabriela Palyová

2 m, 3 ž

Alla Kostrovová, herečka Doščatovského dramatického divadla, brzy po ránu příběhne do ubytovny, aby si to vyřídila s Nonnou, také herečkou, která „odloudila“ Alle muže Vasilije. Alla vpadne do ubytovny, strhne z Nonny přikrývku a ejhle. Vedle Nonny leží šéf činohry Fjodor Galaktionov. Začíná hádka, roztržka, na konci které vychází najevo, že ve skutečnosti jsou nešťastní všichni účastníci této historky. Ačkoli je autor hry bývalý herec a dobře zná divadelní zákulisí, je tato hra jednou z mála, kterou o divadle napsal.

Premiéra hry uvedlo v březnu 2006 Švandovo divadlo na Smíchově v režii Sergeje Fedotova.

POLONÉZA OGINSKÉHO (POLONEZA OGINSKOGO)

z ruštiny přeložila Gabriela Palyová

4 m, 2 ž

Po desetileté nepřítomnosti se z Ameriky do svého moskevského bytu vrací Taťána - dcera zemřelého velvyslance v jedné z východních zemí. V bytě se mezitím usadili bývalí sluhové, kteří nechtějí uznat svou paní. Všechno se změnilo, všechno nutí Taťánu odjet zpátky. A ona na konci také odjíždí, možná do Ameriky, možná do blázince. Ačkoli, není to vlastně jedno?

Jurij Klavdijev (Rusko)

PŮJDEM, ČEKÁ NA NÁS AUTO (POJĎOM, NAS ŽDJOT MAŠINA)

z ruštiny přeložila Tereza Krčálová

1 m, 2 dívky, 3 kluci

Retrospektivně se před námi odehrává to, co předcházelo jednomu uříznutému prstu. Hra vypráví o tom, jak se dvě dívky rozhodly odjet na výlet. Nejde však o nevinný výlet za odpočinkem, nýbrž o promyšlený plán, kdy se obě po svém chtějí vypořádat se svým životem. Dívky jsou znechuceny z toho, co je obklopuje, z jednotvárné práce, primitivních lidí, ale i celé alternativní kultury, která jim nepřináší odpovědi na jejich otázky a je to podle nich jen módní záležitost. Proto hledají něco pravého, ale jejich hledání je dovede pouze k extrému, kdy si nakonec zahrávají víc, než by čekaly. Jedna z dívek nachází únik v jakési metafyzické teorii a na základě této teorie došla k závěru, že jedinou možností pro ni je spáchat sebevraždu. Svou kamarádku donutí k tomu, aby jí u toho asistovala. Druhá dívka se také rozhodne vyříditi si účty se životem a v den výletu se plánovaně promění v naprostou mrchu. S touto představou se pak vrhne na staříka, který se dívkám připlete do cesty a zkope ho. Svou agresivitu zkouší i na tři kluky, ale zde se setká s mnohem silnější reakcí. Kluci odtáhnou obě dívky do jakéhosi sklepení a nyní si vyřizují účty oni. V pudu sebezáchovy se dívkám podaří v nestřeženém okamžiku jednoho kluka zabít a utéci. Na památku si jedna z nich uřízne jeho prst. Výlet, který si tak barevně kreslily v představách se jim stane noční můrou.

HRY, KTERÉ JE PO DOHODĚ MOŽNO ZÍSKAT JEN ZA TANTIÉMY

Zahraniční tituly, u nichž je možno získat provozovací práva pouze za tantiémy (%).

Autor	Titul	Smlouva do:	%
Edward Albee	Koza aneb Kdo je Silvie?	30.11.2006	6
Edward Albee	Kdo se bojí Virginie Woolfové?	24.1.2008	6
Woody Allen	Nepijte tu vodu!	31.12.2006	8
Ingvar Ambjørnsen	Elling a Kjell	23.5.2008	6
David Auburn	Důkaz	4.6.2007	8
Torsten Buchsteiner	Tango sólo	31.7.2007	6
Marina Carr(ová)	Maja	23.4.2007	8
Marina Carr(ová)	U Kočičí bažiny	27.8.2007	7
Martin Crimp	Story	7.10.2008	9
Christopher Dyer	Dobry muž s řehačkou	14.3.2008	8
Ben Elton	Popcorn	22.12.2008	8
Eve Ensler(ová)	Monology vagíny	26.9.2006	7
Lucille Fletcher	Promiňte, omyl!	5.9.2008	6
Dario Fo	Otevřené manželství	26.7.2008	7
Michael Frayn	Bez roucha	31.12.2010	9
Michael Frayn	Kodaň	8.5.2010	9
Brian Friel	Afterplay	6.6.2007	8
David Greig	Kosmonautova zpráva ženě...	23.5.2008	6
John Hale	Lorna a Ted	24.1.2009	6
David Harrower	Nože ve slepicích	20.8.2006	6
Robin Hawdon	Úžasná svatba	10.6.2010	9
Caryl Churchill(ová)	Prvotřídní ženy (Top Girls)	20.2.2008	6
Charlotte Jones(ová)	Pokorný Felix (Humble Boy)	31.7.2007	9
Fritz Kater	čas milovat čas umírat	9.7.2009	6
Stephen King	Misery	6.6.2007	7
Ephraim Kishon	Oddací list	30.6.2006	8
Ephraim Kishon	Byl to pták	30.6.2006	8
Liz Lochhead(ová)	Perfect Days	14.10.2006	6
Tracy Letts	Zabiják Joe	18.7.2007	7
Neil LaBute	Tvar věcí	24.9.2007	7
Neil LaBute	Trůn milosrdenství	8.4.2008	7
Martin McDonagh	Kráska z Leenane	10.6.2007	7
Martin McDonagh	Mrzák inishmaanský	29.3.2008	7
Martin McDonagh	Pan Polštář	29.3.2008	7
Martin McDonagh	Poručík z Inishmoru	31.7.2008	7
Heiner Müller	Kvartet	25.10.2008	6
M. von Mayenburg	Eldorado	29.7.2009	6
William Nicholson	Na ústupu	26.5.2009	6
Paloma Pedrero(vá)	Noci letmé lásky	30.6.2007	8
Mark Ravenhill	Polaroidy	5.11.2007	6
Vasilij Sigarev	Plastelína	30.5.2007	8
Larry Shue	Cizinec	25.1.2008	6
Sam Sheppard	Pravý západ	28.9.2007	7
Rafael Spregelburd	Panika	25.11.2008	7
Tom Stoppard	Arkádie	28.4.2009	9
Tom Stoppard	Pravý inspektor Hound	31.12.2006	8
Tom Stoppard	Rosenkrantz a Guildenstern jsou mrtvi	6.12.2007	9
Tom Stoppard	To pravé	8.2.2009	8
Nikoline Werdelin(ová)	Znalci	31.7.2006	6

Nepřeložené texty

Anglicky psaná dramatika

Mark Ravenhill (Velká Británie)

CUT (ŘEŽBA)

3 m, 3 ž

Horká novinka slavného anglického autora, která měla na konci února 2006 premiéru v londýnském Donmar Warehouse, vzbudila mezi kritiky protichůdné reakce. Jedni hru odsuzovali za její nekonkrétnost a neochotu dávat odpovědi na otázky, které sama klade, druzí oceňovali posun v Ravenhillově tvorbě, ale zároveň uváděli, že za tento text by možná měl dostat autorský honorář také Harold Pinter.

Hlavní postavou hry o třech aktech je Paul, stárnoucí muž, otec dvou synů. Potud je jeho existence naprosto průměrná, z normálnosti jej ale vylučuje jeho zaměstnání. Je správcem a dohlížitelem starého násilného obřadu, který se nazývá *The Cut* (*Řežba*). Celé první jednání tvoří rozhovor mezi Paulem a Johnem, člověkem který je jedním z úředníků vykonávání tohoto obřadu a za Paulem přišel, aby ho přemluvil k vykonání obřadu na své osobě a tím mu pomohl k jedinému možnému naplnění jeho pustého života. Paul tak nakonec učiní.

Druhé jednání se odehrává v Paulově domácnosti, v rozhovoru s jeho ženou Susan, která se víc než o projevy Paulových citů nebo snahu navázat intimnější komunikaci, stará o své aféry se služebnou a o to, který chleba kupovat. Každý spává jinde, Susan totiž nemohla snést, když Paul při sexu plakal, což byl následek Paulových traumatických zážitků. Susan ale o Paulově práci nemá nejmenší tušení. Mezi řečí se dozvídáme, že syn Stephen, který studuje na univerzitě, je aktivistou proti barbarskému obřadu *Řežba*, Susan je proto na syna pyšná.

Poslední, třetí akt se podle všeho odehrává ve vězení. Paul zde promlouvá se svým synem Stephenem, který ho přišel navštívit. Paul je unavený a zlomený. Stephen mu radí, aby projevil lítost a požádal o milost. Pro Paula je to ale nemožná cesta. Žádá trest, to je ale pro novou a lepší dobu naprosto nemožné - princip násilné odvety byl smeten spolu s odhalením a zničením *Řežby*. Paul posílá syna pryč do jeho vlastního lepšího světa a dobrovolně zůstává sám, uvězněn.

Peter Quilter (Velká Británie)

Současný britský autor žijící na Kanárských ostrovech, má na svém divadelním kontě hlavně muzikály a komedie, spolupracuje také s televizí. Komédie Glorious!, hit z roku 2005, v inscenaci Duchess Theatre a s kritikou oslavovanou Maureen Lipman, byla nominována na Cenu Laurence Oliviera za rok 2006 v kategorii Best New Comedy (Nejlepší nová komedie). Hra Na konci duhy (End of the Rainbow) byla přeložena do češtiny.

GLORIOUS! (SLAVNÁ)

2 m, 4 ž (+ pes)

Pravdivý příběh Florence Foster Jenkins(ové), nejhorší zpěvačky na světě.

Skutečností inspirovaný příběh zpěvačky Florence Foster Jenkins(ové) (1868-1944), která věřila ve svůj úžasný soprán, přestože ve skutečnosti zpívala příšerně falešně. Se zpěvačkou se ve hře o dvou jednáních setkáváme v „nejlepších létech“ jejího života, v New Yorku v roce 1944, v apartmá hotelu Seymour, kdy se k ní přijde představit její nový klavírista, třicátník Cosme McMoon. Přes počáteční úděs z jejího „zpěvu“ s ní ve hře projde nahráváním v Melotone Recording Studio, koncertem v hotelu Ritz Carlton, až po závěrečný neuvěřitelný triumf ve vyprodané Carnegie Hall. Přes nevkusné kýčovitě kostýmy a falešný zpěv se Florence splnil sen o pěvecké hvězdě, kterou chtěla být. „*Lidé mohou říct, že neumím zpívat, ale nikdo nikdy nemůže říct, že jsem nezpívala,*“ jak sama říká. Všechny nakonec strhla vírou v sebe, nadšením, entuziasmem. A i otrlý cynik Cosme ji začal milovat. Kolem excentrické Florence se ve hře točí další excentrické postavy. Šedesátník St Clair, herec a anglický přítel Florence, Dorothy, přítelkyně Florence, která nedá ani ránu bez svého psiho miláčka, kterému dokonce vystrojí pohřeb (vše se ovšem odehraje těsně po kolapsu St Claira, takže si divák zprvu myslí, že jde o jeho pohřeb a ne o pohřeb psi), Maria, mexická kuchařka a hospodyně, která mluví jen španělsky, takže se Florence ještě nepodařilo ji vyhodit – totiž jejím výpovědím nerozuměla a myslela, že jde jen o další objednávku jídla.

A konečně Mrs. Verindah-Gedge, americká dáma středního věku, která organizuje petici proti Florence a jejímu veřejnému vystupování s tak falešným zpěvem. Je to vážně skandál, že někdo takový vystoupí v Carnegie Hall!

Hra nabízí situační i slovní komiku a představitelka Florence by měla „umět“ špatně zpívat.

Peter Arnott (Velká Británie)

CYPRUS (KYPR)

2 m, 1 ž

Po historickém dramatu *Dům, který dýchá* (*The Breathing House*) nás skotský dramatik zavádí do žhavé současnosti. Je 7. července 2005, den, kdy noviny přinesly zprávu o tom, že Londýn získal právo pořádat letní olympiádu... Na odlehlém skotském ostrově Mull vyruší penzistu, „plukovníka“ Briana Traquaira a jeho šestatřicetiletou dceru Alison, pracovníci edinburghského Arts Councilu, nečekaná návštěva. Michael Griffen je muž z Traquairovy minulosti – a jak se ukáže i z minulosti jeho dcery. Griffin pod Traquairem kdysi sloužil v britské tajné službě - na Falklandech, na Kypru, v Ománu i Afghánistánu. A jeho dceru kdysi – na Kypru – jako sedmnáctiletou svedl. Otázka proč se v jejich domě ocitl, je vlastně jádrem hry. Je Griffin štvanec? Nebo je to Traquair, kdo ztratil, vinou kritického postoje k válce v Iráku, důvěru svých bývalých nadřízených? Do poziciční, takřka zpravodajské hry mezi oběma muži má kupodivu čím přispět i Alison. Ale to bychom už příliš naznačovali překvapivé rozuzlení tohoto komorního, navýsost inteligentního politického a psychologického thrilleru.

Hru uvádí momentálně v londýnském Trafalgar Studio 2 soubor The Mull Theatre Company.

Christopher Hampton (*1945, Azorské ostrovy)

V roce 1966 začal studovat v Oxfordu a od té doby se věnuje divadlu. Od počátku své texty uváděl v divadlech West End a Royal Court, překládal Čechova, Ibsena, Molièra. Od osmdesátých let spolupracuje s televizí a filmem, získal řadu ocenění. Proslavil se především svou adaptací Nebezpečných vztahů.

EMBERS (ŽHAVÝ POPEL)

dramatizace románu Sándora Maraie *Svíce dohořívají*

2 m, 1 ž

Příběh se odehrává na šlechtickém sídle u Vídně v roce 1940, ale mnohem důležitější jsou události před jedenačtyřiceti lety, na něž hrdinové vzpomínají.

Pětasedmdesátiletý Henrik, bývalý voják, pozve na poslední večeři svého někdejšího přítele Konrada. Neviděli se přes čtyřicet let. V průběhu večer se ukáže, že Konrad kdysi způsobil Henrikovi křivdu – podvedl ho s jeho milovanou ženou Krisztynou a ujel. Henrik od té doby s Krisztynou nepromluvil. Henrik se celý život snažil rekonstruovat poslední společné chvíle a zejména od Krisztyniny smrti formuloval dvě zásadní otázky týkající se tohoto trojúhelníku, jež chce nyní Konradovi položit.

Dva muži na prahu smrti nahlízejí někdejší životní křižovatku s odstupem i nikdy nevyřešenou bolestí zároveň. Komorní příběh v duchu nejlepší románové tradice druhé poloviny devatenáctého století v sobě nese kouzlo „starých časů“, habsburské monarchie, vojenské cti a slávy, nehynoucí lásky a životního přátelství.

Děj se odehrává v obývacím pokoji a události minulé se objevují v dlouhém Henrikově monologu, hra má téměř rysy monodramatu.

Hra *Embers* byla poprvé uvedena 15. února 2006 v divadle Duke York's Theatre v Londýně v režii Michaela Blakemora s Jeremy Ironsem v hlavní roli.

Brian Friel (Irsko)

ARISTOCRATS (ARISTOKRATI)

Hra o třech dějstvích

5 m, 3 ž, ženský hlas

Starší text (z roku 1979) žijícího irského klasika slavil na podzim 2005 návrat na jeviště londýnského West Endu.

Ve venkovském sídle rodiny O'Donnellů ve smyšleném Frielově Ballybegu, známém z dalších dramatikových her, se schází příbuzenstvo, aby se zúčastnilo svatby nejmladší dcery současné hlavy rodu, okresního soudce O'Donnella. Jejich hostem je i Američan Tom Hoffnung, antropolog, který chce zkoumat dějiny a současnou podobu úlohy aristokracie v životě irské komunity. O'Donnellové zažili jistě lepší časy – celé sídlo je sice opředeno legendami, spojujícími je s elitou irské kultury posledních staletí, v těch legendách však ledacos „nesedí“. Ještě horší je to s aktuální generací aristokratického rodu. Nejstarší Judith pečuje o nemocného otce a sídlo udržuje v obyvatelném stavu jen s pomocí místního ctitele. Alice žije v Londýně v bezdětném manželství s Eamonem (který ovšem miluje Judith) a je alkoholička. Slabý a dětinský Casimir údajně založil rodinu v Německu, kde pracuje v továrně (ale možná je homosexuál a obtížný kontakt s „rodinou“ je jen zastírací manévr). Nejmladší Claire, nadaná klavíristka, kterou otec odradil od umělecké kariéry, trpí depresemi a právě se chystá vdát za mnohem staršího místního drobného podnikatele. Všichni se snaží před cizím pozorovatelem i před sebou navzájem udržovat dojem, že jejich postavení ve společnosti nedoznalo větších změn. Těsně před svatbou však soudce O'Donnell umírá. Claiřin sňatek se musí odložit a než se sourozenci rozjedou, musí jim Judith nalít čistého vína. Obě sestry žily v Ballybag Hall z otcovy penze a po jeho smrti nezbyvá než sídlo opustit.

V nostalgickém závěru, připomínajícím Čechovův *Višňový sad*, nechybí i trocha naděje: smrt despotického soudce a konec iluzí umožní možná jeho dětem plnější a svobodnější život. Judith se bude moci konečně ujmout své nemanželské dcery, která zatím vyrůstala v dětském domově, Alice se s manželem postará o svého strýce George, který by jinak neměl kam jít, a Claire, ta má život teprve před sebou.

Itamar Moses (*1977, Berkley, Kalifornie, USA)

Napsal čtyři celovečerní hry, dvě aktovky a libreto k muzikálu. Jeho texty byly uvedeny v mnoha provinčních divadlech Spojených států. Vystudoval tvůrčí (dramatické) psaní na Newyorské universitě a tamtéž (a na Yale) ho i přednáší. Žije v New Yorku.

OUTRAGE (URÁŽKA)

19 m, 4 ž

V nejlepším slova smyslu postmoderní hra má epický rámeček a pracuje se všemi možnými zciřovacími prostředky. Začíná prologem, který přednáší postava Bertolt Brecht, jež také vstupuje do děje svými komentáři a zároveň se stává představitelem jednoho dějového pásma. Nezachytitelnost a epičnost textu podporuje neurčitelný počet herců, kteří jsou pro uvedení potřeba – v některých případech autor přímo předepisuje, aby jeden herec ztělesnil více rolí, jindy se to vyloženě nabízí. Co do formy hra představuje jakýsi „kabaret“ velmi neiluzivní a nabízející bohaté rozehrávání.

Hrdinou jedné roviny je Sokrates, obviněný z toho, že kazí mládež, a který, všude následován Platonem zapisujícím jeho výroky, žije v družině svých žáků a později je souzen a umírá po požití jedu. V druhém pásmu jde o „heretika“ v renesanční Itálii, bystrého Menocchia, jehož úsudek o bohu a teorie kosmu ho přivede před svatou inkvizici. Třetí dějové pásmo představuje Brecht, prchající před nacistickou zvlí přes Evropu do Ameriky, a poslední, ústřední pásmo se odehrává na současné americké universitě a jejími hrdiny jsou vedle studentů zejména profesori, kteří se musí vyrovnat s velkorysou, nicméně prapodivnou nabídkou obrovského finančního daru.

Postavy, či spíše jednotlivé charaktery, dějem prostupují, podobné typy vidíme v různých historických variacích a mutacích, jednotlivé motivy se prolínají hrou i prostřednictvím osob, které procházejí více pásmy. Autor se vysoce intelektuální, a přitom zábavnou formou zabývá tématem osobní mravní odpovědnosti tváří v tvář moci. Epická hra o historicky a cyklicky se opakujícím

útisku nových myšlenek, které se postupem času stávají zbraní následující tyranie a zvláště libovolného typu.

Hra byla poprvé uvedena v roce 2001 v Bloomington Playwrights Project.

BACH AT LEIPZICH (BACH V LIPSKU)

7 m

Hra se odehrává v Lipsku v roce 1722. Johan Kuhnau, uctíváný kantor tomášského kostela, umírá a zanechává po sobě nejvyhledávanější post tehdejší německé hudební scény. Ve Svatém Tomáši se schází šest adeptů na toto místo – muži mezi dvaceti a padesáti v den konkursu představují různé přístupy k hudbě a životu vůbec. Někomu jde o naplnění nejtajnějších tužeb, další potřebuje peníze, aby splatil dluhy, jiný chce potěšit své rodiče. Každý z nich volí svou specifickou cestu, dojde na podplácení, omámení opiem, úklady i únos. Vítězem se nakonec stává Johann Sebastian Bach, génius hudby, která dokáže zastavit i válku.

Moses příběh vystavil na základě dobových reálií, ale napsal hru veskrze moderní – svou formou i obsahem. Hra je postavena na dialozích, odhalujících charakter jednotlivých hrdinů, jednotlivé motivy, ale i dílčí repliky či věty se vrací a variují, Moses pracuje s humorem založeným částečně na jazykových hříčkách, částečně na traktování historické situace. V tom všem je navíc zřetelně čitelná jeho koncepce umění jakožto sváru formy a obsahu a jejich naplnění či propojení. Jednotlivé osudy jsou vyprávěny také pomocí dopisů a dramatik na konci dospívá až k vrcholné hudební formě – fuze, geniálnímu vícehlasu.

Autor pracuje s bohatým jazykem a inscenátorům předkládá vysoce intelektualizovaný text.

Hra byla poprvé uvedena v roce 2005 v divadle Hangar Theatre na Floridě a získala několik ocenění (Southwest Theatre Association New Play Award; Dallas Playwrights Theatre New Play Award; Playwrights Center of San Francisco New Play Award).

Sarah Ruhl(ová) (USA)

Dramatička Sarah Ruhl(ová) vyrůstala v Chicagu a vystudovala scenáristiku na Brown University. Získala několik ocenění. The Clean House byla v roce 2004 nominována na Pulitzerovu cenu. Mezi její další hry patří: Melancholy Play, Eurydice, Late: A Cowboy Song, Orlando and Passion Play. Podle vlastního vyjádření ji ovlivnili Paula Vogelová, Marie Irene Fornesová, Mac Wellman, Nil Cruz a také Catherin Mansfieldová, Virginie Woolfová nebo Gertruda Steinová. Ve své práci kombinuje současné rytmy a tradiční struktury a vytváří surrealistickou pouť od důvěrně známého k dosud nezmapovanému. Je členkou skupiny 13 Playwrights (organizují produkce nových her sdružení New Dramatists a získali ocenění Tony za pořádání sedmiletého programu scénických čtení, workshopů, vzdělávací podpory mladých dramatiků).

CLEAN HOUSE (UKLIZENÝ DŮM)

1 m, 4 ž

Hra v polomagickém prostoru domova doktorky Lane (a posléze i domově Any), které se prolínají. Lane, která celý den slouží v nemocnici společně se svým úspěšným manželem Charlesem, si najme na úklid Brazilku Matildu. Ta však nesnáší uklízení a raději vymýšlí vtipy – považuje to za své poslání. Její rodiče byli totiž dva nejtupnější lidé na světě, a matka prý „umřela smíchy“. Zdá se, že se problém vyřeší, když se do domu dostaví Lanina starší sestra Virginie, která je uklízením naopak posedlá. Lane by ovšem nedovolila, aby jí sestra uklízela a tak se Virginie domluví tajně s Matildou, že bude uklízet místo ní. Jsou spokojeny obě, až do té doby než Lane na vše přijde. Kromě toho se stane něco, co ovlivní život všech žen – a jednoho muže. Charles, Lanin manžel, se totiž v nemocnici osudově zamiluje do starší ženy Any, která má rakovinu. Je pro ni schopen odejít na Aljašku, aby zde našel strom, který ji uzdraví. Nemocná Ana nakonec okouzlí všechny ostatní, Matildu i Lane.

Pokud jde o téma, symbolizuje tato zvláštní hra nevyzpytatelnost v našem životě, propojuje uklízení se smrtí. Zmatky života s jeho skoro patetickou krásou, velkou láskou, vášní, zmatenou krásou. Vypráví se tu vtipy, kterým nerozumíme, objevují se hluboké city, které nedokážeme vysvětlit. A je jasné, že žádný dům nikdy nebude tak čistý, jak si ho přejeme mít.

Pokud jde o formu, autorka rozčleňuje děj do krátkých příběhů a doporučuje, aby scénu vždy uváděl nápis (např. Matilda vymýšlí nejlepší vtíp na světě apod.). Mluví se tu portugalsky (Matilda,

eventuelně Ana) a příliš nerozumíme ani řeči, kterou mluví ostatní – je vlastně stejně nepochopitelná. Pokud jde o postavy, jsou kromě 27-leté Matildy všichni kolem padesátky, nejstarší je Ana. Mezi reálnými postavami se sem tam objevují stínové představy (především představa Matildiných rodičů).

John Belluso (USA)

PYRETOWN

1 m, 1 ž (a další hlasy)

Louise „Lou“ Josephsonová (39) je matka tří dětí. Nedávno se rozvedla s manželem, protože z důvodu ztráty zaměstnání začal pít a ubližovat jí. Pobírá sociální podporu a není moc vzdělaná.

Harry Weston (22) je přitažlivý intelektuál na vozíčku. Má radikální názory a žije se vytvářením webových stránek pro levicové politické organizace. Mohl by být zaměstnaný u velké korporace a brát více peněz, ale odporuje to jeho přesvědčení. Oba přísluší do stejné městské nemocnice a tam se také v čekárně seznámí. Ačkoliv jsou úplně odlišní, vznikne mezi nimi láskyplný vztah. Lou vrátí Harrymu radost ze života a on jí pomáhá se studiem zdravotnického kurzu. Scházejí se, nakupují, kouří spolu trávu a debatují o životě, o rodině i o úrazu, který Harryho upoutal na vozík. Neshody vzniknou v momentě, kdy jedno z Louisiných dětí vážně onemocní a je potřeba pro něj získat nadstandartní vyšetření. Lou dává přednost úslužnému vyjednávání s odpovědným úředníkem. Harry, na druhé lince telefonního aparátu, kazí její snažení skeptickými až urážlivými poznámkami, které vycházejí z jeho zkušeností z doby, kdy pečoval o matku nemocnou rakovinou. Lou nakonec uspěje při osobním jednání a s Harrym se rozchází. Potřebuje finanční i psychickou podporu, kterou paradoxně nachází v bývalém manželovi. Rozchod se odehrává na útesu nad zátokou, oblíbeném místě hlavního hrdiny Harryho. Harry tu vypráví o svém koníčku – házení kamení na jachty kotvící pod útesem – a svých představách o jejich hořících a umírajících majitelích. Název hry vychází odtud – *pyre* znamená pohřební hranici.

Israella Margalit (USA)

TRIO

4 m, 1 ž

Komorní hra inspirovaná životem Roberta Schumanna, jeho ženy Kláry a Johannese Brahmsa.

Děj se otevírá v okamžiku Schumannovy tvůrčí krize. Z třináctiletého manželství se narodilo sedm dětí. O mnoho let starší Schumann se se svojí budoucí ženou seznámil jako s dcerou svého učitele hudby. Klára se už v mládí proslavila jako vynikající pianistka, ale po svatbě se Schumanem přišly děti, a na koncertování nebyl čas. Schumann také trval na tom, aby se žena věnovala domácnosti a dětem. Clara se doma cítí uvězněná, touží po koncertování. Schumann není schopný napsat ani notu a do toho mu poštou přijde, že dostává v orchestru, kde působil jako dirigent, výpověď.

V této situaci přivádí Schumannovi nadaný houslista Joachim svého přítele, mladého Brahmsa. Joachim se u skladatele přimlouvá, aby si Brahmsa poslechl a sdělil mu svůj úsudek. Schumann je Brahmsa nadšený, napíše o něm oslavný článek, díky němuž Brahms získá jméno a potřebné kontakty pro zahájení kariéry.

Schumann odejde od Kláry a dětí do ústavu, trpí halucinacemi. Brahms se nastěhuje do mistrovy domácnosti, aby Kláru, kterou obdivuje, pomáhal s dětmi. Postupně se mezi nimi vyvine vztah a začnou spolu žít. Klára jezdí opět na turné. Brahms třídí Schumannovo dílo a skládá. Začne se cítit stísněně, nahlédá na Kláru, aby nekoncitovala, a zůstala doma. Schumann v ústavu umírá a Brahms odchází od Kláry věnovat se vlastní kariéře.

Rinne Groff(ová) (USA)

Americká dramatička a herečka. Její hry Jimmy Carter was a Democrat, Orange Lemon Egg Canary, Inky, The Five Hysterical Girls Theorem a The Ruby Sunrise byly uvedeny v nejvýznamnějších divadlech po celých Spojených státech včetně newyorské Off-Broadwaye.

RUBY SUNRISE

3 m, 4 ž

Hra *Ruby Sunrise* se odehrává ve dvou časových rovinách a několika dějových plánech. Ve středu stojí příběh Ruby Sunrise, dívky, která v roce 1927 jako první vynalézá televizi – v domovské vesnici v Indianě považovaná za bláznivou utíká před svým otcem k tetě, kde ve stodole buduje přístroj, který jednou zabráni válkám, „protože kdo by se chtěl na válku dívat doma v obýváku“? Její snahy končí fiaskem, protože identický vynález v novinách ohlásí velká společnost. Paralelně se rozvíjí příběh vesničana Henryho, který jí s vynálezem pomáhá a zároveň se do ní zamiluje. Ve druhé části hry se ukazuje, že příběh Ruby je tématem televizního scénáře, který se má v New Yorku točit v roce 1952. Jeho autorem je sice nepříliš známý spisovatel Ted, ale skutečnou iniciátorkou mladá Lulu, která pracuje v televizním studiu. Zjistíme, že Lulu byla dcerou Ruby Sunrise a chce očistit její památku – když se z jejího příběhu stává banální TV story bez poselství, Ruby vztekle odchází, poražena stejně jako kdysi její matka. Ve třetí části se Lulu vrací a inscenace se točí podle jejího konce. V této části se obě roviny protnou a autorka předepisuje využití televizních obrazovek na jevišti.

Kromě ústředních témat se zde exponuje také motiv osobní odvahy, jehož nositelkou je vedle Ruby a Lulu také herečka Ethel, která je v padesátých letech pronásledována za svou účast na mírové demonstraci a veřejně obviněna ze sympatizování s komunismem. Ethel nakonec Ruby zahraje, protože talent vítězí nad propagandou. Složitý příběh postupně odhalovaných vztahů a motivů má téměř filmový ráz, či přinejmenším ráz televizní.

Hra *Ruby Sunrise* měla premiéru v divadle Actors Theatre v Louisville, Kentucky, v roce 2004.

Christopher Durang (USA)

MISS WITHERSPOON

2 m, 4 ž

Komedie o příchodu nového spasitele.

Na začátku hry poznáváme Veronicu, ženu středního věku v těžké depresi. Americký vesmírný program vyšle v sedmdesátých letech do vesmíru oběžnou stanici, kterou pak vysloužilou není schopen odstranit jinak, než nechat jí, aby se sama rozpadla. A tak v roce 1979 dopadnou na zem obrovské kusy kovu, které z ní zbyly. V důsledku této události, podle vlastního vysvětlení, spáchá Veronica v devadesátých letech sebevraždu.

Její duše se dostane do prostoru bardo, kde má čekat na další reinkarnaci. Ale tomu se Veronica brání. Od Maryammy, indické ženy v sáří, se dozví, že duše se dočká toho, čemu věří. Takže například Židé a Jean-Paul Sartre se dostanou do stavu jakési anestezie, kde není nic. To se Veronice zdá ideální a dožaduje se přístupu do tohoto vysněného stavu, ale není jí to povoleno. Místo toho zažije znovu několik vnucených inkarnací. Poprvé se octne jako miminko milujících rodičů. Veronika však nehodlá všemi trápeními procházet znovu, a tak ve chvíli rodičovské nepřítomnosti vyprovokuje psa a brzy se ocitne opět v bardo. Maryamma se na ni zlobí. A Veronicu, žadonící alespoň o chvíli oddechu, čeká další reinkarnace.

Tentokrát se narodí mnohem hůř. Rodiče žijí v chudobě, jsou hrubí, z miminka se netěší a otec brzy zemře na předávkování. Veronica žije jako Ginny sama s matkou až do svých třináctých narozenin, kdy se předávkuje jako její otec, a šťastně spěchá zpět do bardo. Potřetí se vrátí na zem jako pes a prožije jediný šťastný život, který ukončí opilý šestnáctiletý Timmy za volantem auta. Timmy se narodil rodičům poté, co jim zemřela prvorozená dcera, když ji jako miminko pokousal pes. Tím miminkem byla samozřejmě Veronica v jedné ze svých předchozích reinkarnací. Rodiče pak Timmyho rozmazlili, takže si dělal, co chtěl. A tak se stalo, že nasedl opilý do auta a zabil dva lidi a psa.

Veronice je v bardo konečně přislíben stav anestezie rezervovaný pro Židy a Sartra, ale ještě předtím se znovu vrátí do života Ginny, která se nepředávkuje, ale požádá o pomoc svojí černošskou učitelku, a ta se jí pak věnuje. V bardo pak za ní přijde Maryamma, Gandalf a černošská učitelka, která tvrdí, že je Ježíš Kristus, a posílají ji na zem jako spasitelku lidstva.

Německy psaná dramatika

Botho Strauss (Německo)

SCHÄNDUNG (ZHANOBNÍ)

podle Shakespearova *Tita Andronica*

7 m, 4 ž, 1 chlapec

Straussovo *Zhanobení* by se stručně dalo shrnout jako hra varující před hrátkami s ohněm. Autor celkem věrně sleduje zápletky z Shakespearovy hry *Titus Andronicus* o volbě nového císaře a intrikách s manželkami. Nechává na scéně odehrát všechny zrůdnosti, které se vyskytují v této nejkřutější ze Shakespearových her: znásilnění, mrzačení, sebevraždy, pohřbívání zaživa, pojidání pečených potomků. Klasický příběh ovšem aktualizuje jednoduchým trikem: vsunuje do něj tři scény ze současnosti, čímž nastoluje diskusi o naší „vyspělé“ kultuře posedlé zobrazováním násilí. První vsunutá scéna se tak odehrává v divadelním souboru, kde se střetávají dvě motivační roviny: ambice herců a vize mladé režisérky, která má inscenovat Shakespearova *Tita Andronica*, ale nechce ukazovat násilí, jímž je zaplavena televize a film. Ve scéně odkazující ke slavné hře Heinerja Müllera *Popis obrazu* probíhá výslech obviněné režisérky, u níž byly jako záznamy z jejího podvědomí nalezeny fotografie, kde je ona sama brutálně mrzačena a znásilňována. A nakonec v závěrečné scéně, tedy poté, co jsme již byli infikováni veškerými zvěrstvy napáchanými protagonisty příběhu pojednávajícího o rebarbarizaci Říma, vystoupí malý chlapec Lukáš. Odvolává se na svého strýce Tita a jako by v jeho nástupnické řeči začínal celý příběh znovu: příběh naplněný ambicemi, touhou po moci a dravou bezohledností. Tentokrát se ovšem jedná o dětskou hru – přibíhající matka s nákupními taškami strhne chlapce z podstavce a odvlékajíc ho domů Lukáše pacifikuje. Otázkou, kterou autor ve hře pokládá v souvislosti s rebarbarizací naší civilizace a s oblibou obrazů násilí, ovšem zůstává: Je to všechno skutečně jen dětská hra?

Botho Strauss (Německo)

NACH DER LIEBE BEGINNT IHRE GESCHICHTE (PO LÁSCE ZAČÍNÁ JEJÍ PŘÍBĚH)

2 m, 3 ž a řada dalších postav

„Dnešní lidé nemají nic než peníze,“ říká v závěru Celia, zvláštní mystický hybatel dění v celé hře. A pokračuje: „Vývoj posthumánní společnosti provází desenzibilizace.“ Tyto její výroky jsou demonstrovány na historii manželství Kiro a Astel, u nichž Celia pracuje jako služebná. Astel neboli Athur Stephan (51) je městský architekt vlastníci prosperující firmu Beaumont. Jeho žena Kiro neboli Kim Rose (40) byla původně zaměstnankyní firmy, se kterou si Astel začal milostný román, až se stala zazobanou paničkou nudící se v rodinném sídle. Jediný syn Tony, vzešlý z jejich svazku, utekl z domova v 16 letech, je závislý na drogách a hraje kdesi v pochybném malém divadle. To jsou ovšem fakta, která lze dedukovat teprve zpětně, protože hra je roztříštěným sledem fantaskních obrazů, v nichž se zjevuje velká řada postav. První obraz nazvaný Zasněžená zahrada představuje mlčící pár, mezi nímž se pohybuje Celia. Ta pronese repliku: „Love restored, po lásce začíná její příběh,“ a rozhodne se, že zatuhlému manželství vstříkne trochu života do žil. Z defilé postav zjevujících se u brány do zahrady vybírá Undulu, jejíž jméno poukazuje k nule, ondulaci či životodárné vlně, která náhle vstoupí mezi oba manžele: Undula se stává sekretářkou firmy Beaumont (Krásný svět), „kde i čas si dává na čas“.

II. díl hry s titulem Erotony – částice nedělitelného představuje tři vize žárlivosti zasažené Kiro. Kiro nejprve vidí, jak se její dům před jejím očima rozplyne a ona najde svou vlastní lebku. Posléze pozoruje jakéhosi inženýra, který s výrokem: „Lidský pár, to je něco, co si musíte představit jako systém, který má tendenci k přehřátí,“ spoutal pevnou sítí svou ženu s jejím milencem v poloze, ve které je nachytal in flagranti, a nyní se baví jejich směšným umíráním ve věčném milostném objetí. A napotřetí sleduje Kiro balábile postav, například ženu houpající se na dřevěném koníkovu – svém vlastním manželovi, zatímco Celia staví pyramidu z kostek se slovy vztahujícími se k tématu lásky, jímž vždy vévodí výraz „lítost“. Ve třetí části hry se tvrzení z titulu naplňuje: Undula v krátké sukýnce leze do nebes po žebříku, ale padesátník Astel už nemá sílu šplhat za ní a v symbolické závěrečné scéně se vrací s Kiro branou do jejich společné vily. V jejich dveřích je vítá Celia slovy: „Je to zase jako dřív.“ A Kiro dodává: „Jako to nikdy nebylo.“ Hra díky bohatosti zmíněných obrazů nabízí velké kreativní možnosti pro scénickou realizaci.

Botho Strauss (Německo)

DIE EINE UND DIE ANDERE (JEDNA A TA DRUHÁ)

7 m, 5 ž

(2 matky kolem 60 let, syn a dcera těsně před 30, další 2 ž, 6 m)

Při výprodeji v obchodním domě se potkají dva mladí ztracení lidé: Elaine je typ, po kterém se všichni vozí, Timm ji sice jako náhodný kolemjdoucí brání, ale blouzní o jakési touze po bolesti. Ve sledu dalších scén se ukazuje, že jejich setkání nebylo jen náhodným podnětem k rozvíjení příběhu, ale že jeho podložím je osudové pouto, o kterém ani jeden z nich neví. Botho Strauss je zkušeným dramatikem, který podnikl mnohé exkurzy do zápletek a motivů antického mýtu a dramatu, a tak, přestože se hra *Die eine und die andere (Jedna a ta druhá)* odehrává v současnosti, tušíme za propletením vztahů zúčastněných postav pachut' archetypálních a osudových vin, dřímajících tužeb po pomstě a incestní přitažlivosti. A skutečně: Elaine a Timm jsou ve skutečnosti nevlastními sourozenci, přičemž jejich matky Insa a Lissie jsou jako dva protikladné ženské typy věčné sokyně-přítelkyně, které se kdysi podělily o Elaine a Timmova otce, zkrachovalého akademika. V přítomnosti hry se celá historie opakuje. Insa vede opuštěný penzion kdesi na samotě a čeká na věrného posledního hosta Marca. Namísto bujarých hostů, na které bývala Insa v časech slávy svého podniku zvyklá, je obklopena lidmi, které těžce snáší: osmadvacetiletou dcerou, která ne a ne se vyhrabat z rodného hnízda, a přítelkyní-nepřítelkyní Lissie, která se tetelí škodolibostí nad nežádoucí přitažlivostí propuklou mezi „dětmi“. A namísto naplnění romantických představ Insy o pozdním románu s Marcem přichází kruté rozčarování: Lissie jí ho mrštně přebere. Tyto události jen přizívují oheň dávné nenávisti mezi oběma ženami, a proto Insa bude do krve bránit rodícímu se vztahu mezi Elaine a Timmem. Neúprosná matematika vztahů postav ve hře je doplněna o scény naplněné zvláštními vizemi. Elaine jako odkvétající bezdětnou ženu pronásledují záhadní duchové a „hejna nenarozených dětí“, díky nimž občas vzlétává. Timmovo příjmení zní Kalich, bydlí ve společné mládenecké domácnosti s příteli Hřebíkem a Houbou a při jednom z večírků, kterého se účastní i Elaine, ji v jakémsi bláznivém rauši ukřižují na dveřích. Následuje scéna, kdy Lisse a Elaine navštíví výstavu nazvanou *Zbytky budoucnosti* – budoucnosti, ve které lidé trpěli nedostatkem bolesti a kterou našťěstí již máme za sebou. Strauss tedy ve hře velmi obratně pracuje se zcela aktuálními typy postav ze současného života a zároveň s dávnými archetypy evropské kultury, díky čemuž navozuje ve hře dojem jakéhosi zvláštního současí. To je naplněno „duchy našich životů“, kteří nás neúnavně pronásledují, ať jsou to řecké Erynie či svědomí moderního člověka.

Falk Richter (Německo)

VERSTÖRUNG (PORUCHA)

řada postav (lze zahrát v minimálním obsazení s 9 herci)

Žhavá novinka představitel současného německého politického divadla uvedená v prosinci 2005 v autorově rezidentním divadle, berlínské Schaubühne am Lehniner Platz. Falk Richter je po nedávném uvedení své hry *Bůh je DJ* znám i v českých zemích jako autor kritizující fungování současné společnosti, dopady globalizace na obyčejné lidské životy apod., tedy to, co on sám souhrnně nazývá „Systém“. Tak se jmenoval i jeho předchozí cyklus sestavený z několika her, v nichž zobrazoval chybu v systému, díky níž postavy-oběti našly své štěstí, nebo naopak postavy-dravce, které si chybu v systému dokázaly nalézt aktivně samy a zdárně v něm přežily. Hra *Porucha* spadá do jakési post-fáze Richterova politického divadla. Proměnu postav charakterizuje jejich rozhojnění (dříve se autor soustředil na propracování životních taktik malého množství postav, zde jich ve skicovitém náčrtu vystupuje mnoho) a jakýsi opakující se refrén hry: „Mé srdce pomalu dohořívá.“ S aktivním postojem k životu, ale i možnostmi obrany proti jeho nástrahám má tato replika pramálo společného.

Co se tedy ve hře děje? Především řada poruch, jak již sám titul napovídá, a to od těch mentálních („depresivní, mentálně narušení lidé zpívají vánoční koledy“), přes technické (nefunkční topná tělesa a hluk způsobený autonehodami odehrávající se nepřetržitě za scénou) až po ty mezilidské (opuštěné dítě na letišti a rodiče hádající se přes telefon, kdo ho vyzvedne; zraněná divadelní mládež aneb trojúhelník mladík-muž-žena vyčerpávající všechny možné sexuální kombinace; štědrovečerní večeře a hádka dcery s otcovou milenkou; narušený vztah psychiatra s jeho pacientem; rozchod dvou homosexuálních partnerů a schůzka se sexuální mašinou GayRomeo...). To vše ale zdaleka nevyvolává pocit deprese nad bezútěšností současného světa.

Velkou devizou Richterovy dramatiky je totiž černý humor a absurdní ironie: všechny vyjmenované poruchy se odehrávají v kulisách vánočních svátků, coby symbolu času lásky a vřelosti, a za stále klesající teploty. Tu a tam autor kousavě zasekne i do vlastních řad, především v narážkách na divadlo: „No von byl totiž v nějakým takovým novým divadle plným mladejch lidí, co chtěli – já nevím – nějaký spravedlivější ekonomický systém, chtěli vést nějaký spravedlivý války, nebo co?“ Hra vyvrcholí na „rajské klinice“, kam se všechny ty rozhárané, zraněné a zdeprimované postavy chtějí dostat. Je to ovšem finále jak jinak než ironické: i zde slouží rozháraní, zranění a zdeprimovaní lidé, kteří prostě zrovna právě řeší své osobní problémy a odmítají pacienty ošetřit. Richter ve hře *Verstörung (Porucha)* zúročuje své dosavadní zkušenosti s politickým divadlem, jež zde dovádí spíše až k jakémusi politickému kabaretu. Tak se mu do materiálu vešla i vize světa plného mrtvých těl po katastrofě způsobené tsunami. Protipólem tohoto smutného odkazu na jednu z aktualit ze světových zpravodajských agentur jsou hromady mrtvol z absurdních autonehod, které tvoří pozadí dění na scéně. Naštěstí lze na divadle takové katastrofy zachránit špetkou lidského tepla pramenícího ze schopnosti a ochotě k humoru. Stacionární sestra nám totiž v jedné z posledních replik prozradí: „Oni nejsou mrtví. To si jenom špatně nadávkovali prášky.“

Jan Neumann (Německo)

LIEBESRUH (LÁSKY KLID)

5 m, 4 ž (lze zredukovat na 5 m, 3 ž)

Karl a Regina tvoří manželský pár nedlouho před penzí. Oproti očekávání, které navozuje titul hry, ovšem Jan Neumann nezobrazuje krizi středního věku, ale základní, nové a nečekané situace, které musíme přežít po tom, o čem jsme si mysleli, že nepřežijeme. Charakter neštěstí v Neumannově hře připomíná Almodóvarův film *Mluv s ní* či hru *Sexuální neurozy našich rodičů* švýcarského dramatika Lukase Bärfusse – obě spojuje postava fyzicky či mentálně postižené protagonistky namísto současných superhrdinů vylepšených značkovým oblečením a silikonem. Reginu postihne na dovolené u moře znenadání mozková příhoda, kterou sice přežije, ale její tělo zůstane trvale ochrnuté. Karl nese tento životní zvrat statečně, manželku v nemocnici poctivě navštěvuje, komunikuje s ní dle jejích omezených možností a připravuje se na její návrat domů. Během toho ovšem pomalu začíná podléhat nátlaku svého okolí. Ohleduplnost smíchaná s tvrdostí, nápomocný přístup vedoucí až k bezcitnosti, láskyplnost spojená s nesnesitelností, to je většinou výsledek „realistického pohledu“ našich nejbližších, kteří nás při našich životních pohromách sledují: sousedka, bratr, prodavačka v naší každodenní samoobsluze, kolegové z práce. Reginina vůle téměř zmizela ze světa vinou omezených možností její komunikace s okolím, a tím lépe se prosazuje vůle a představa dobra bližního v pojetí ostatních. Karl se tedy postupně nechá přesvědčit, že Regina se stala problémem jeho života, a tak se ho nakonec zbaví tím, že ji uškrtí. Za svůj čin je potrestán kaucí a závislostí na prášcích. Hra je zakončena ironickým monologem Sousedky, která vypočítává nekonečnou řadu svých zvířecích domácích mazlíčků tvořící historii jejích lásek k němě tváři. I život může být takovou němou tváří: nabízí tolik „kdyby“ a tolik „variant“, až z něho při troše nepozornosti může zůstat jen děsivé prázdno.

Jan Neumann (Německo)

GOLDFISCHEN (ZLATÁ RYBKA)

2 m, 1 ž

Nickův byt. Kdekoli, ale ne v Berlíně.

Podobně jako světoznámý výrobek Lego Company, z jejíž oficiální webové stránky se v závěru hry cituje, připomíná i příběh trojice mladých lidí poskládaný do scén odvíjejících se od písmene A do písmene Z jednoduchou skládkou: milostný trojúhelník, rebelantské alternativní postoje generace -náctiletých a těch těsně po dvacítce, ohrožení drogami a nezaměstnaností nekvalifikované společenské vrstvy, neboli to, čemu starší generace staromódně říká dostat se na šikmou plochu. Nick je těsně před dokončením studia a jeho další plány jsou průměrně náročné i nadějně: místo v bance a služební BMW. V posledním týdnu, ve kterém se připravuje na závěrečnou zkoušku, však do jeho bytu vtrhne nečekaná návštěva – alternativní kamarádi z Berlína. Martin a Katja převrátí vzhůru nohama jeho život podřízený tlaku poslední šance dokončit studium po prvním neúspěchu a čas zbývající do zkoušky se promění v jednu velkou nekončící dance party. V polovině hry se tak kromě náznaků podezřelé, zřejmě kriminální činnosti Martina a Katji dozvíme

to, co od začátku čekáme. Nick oznamuje, že při zkoušce neuspěl a zapadá hlouběji a hlouběji do drogového a alkoholického rauše a homosexuálních tužeb po Martinovi. Zcela nenápadně však hra dozná obratu a z Nicka-oběti se pozvolna stává Nick-dravec. Přišel-li o klid domova, vizi kariéry a kreditní kartu, má navrch alespoň v citovém a pociťovém guláši postav uvízlých v bezčasí shoppingu, clubbingu a zappingu a začne svými hosty manipulovat, aby nakonec triumfoval. Martin a Katja, o nichž již víme, že si z živobytí na účet svých přátel udělali živnost a jsou jakousi soft-verzí „takových normálních zabijáků“, propadnou po zprávě v bulvárním magazínu hysterii, že „zoufalý“ Nick vyřešil své problémy záměrnou autonehodou. Navíc se cítí ohrožení, protože zjistí, že Nick se zmocnil kreditní karty, kterou ukradli jednomu svému kamarádovi při své předchozí „návštěvě“. Zdá se, že policie už je velmi blízko – anebo ne? Nakonec je to všechno jenom bouda: Nick ve skutečnosti při zkoušce uspěl a autonehoda byla Martinovou lstí, jak donutit Katju, která se mezitím do Nicka zamilovala, k odchodu. Už to všechno vypadalo na skutečnou tragédii, ale nakonec to byla opět jen jedna z mnoha možných banálních variací na nekonečnou hru s životem. Rozebereme legodomeček a můžeme začít znovu a jinak. Jakoby autor svou hrou parafrázoval slavnou Hamletovu repliku, která dnes nezní: „Být či nebýt?“, ale: „Co dělat, aby člověk byl?“

Kristof Magnusson (Německo)

MÄNNERHORT (SKRÝŠ PRO CHLAPY)

4 m

„Happy Center je naší křížovou cestou, nákupní sobota je naším Velkým Pátkem.“ Zdá se vám oddaný manžilek běžící ověšen igelitovými taškami za svou nákuppůchtivou ženušskou skrze chodby shopping centra jako adekvátní výjev ilustrující sobotní dopoledne či odpoledne? Právě proti tomuto zlořádu současné módy, jak využívat volný čas, se rozhodli vzbouřit tři přátelé: pilot Helmut, manažer Lars a programátor Eroll. Trojice zdánlivě úspěšných a sebevědomých zralých mužů a přeborníků v tricích a receptech na šťastné manželství si hoví ve své „skrýši pro chlapy“, kterou si tajně zřídili ve sklepních prostorech nákupního střediska Happy Center. Nepáchají zde nic nekalého, jejich tužby jsou vlastně docela prosté: nerušeně popíjet pivo, sledovat v televizi fotbal a sestavovat řetěz z víček na plechovky, které nosí Helmut z letadel a jehož délkou aspirují na zapsání do Guinnessovy knihy rekordů. Tyto aktivity zcela splňují jejich představu „pánského klídku“, jelikož pouze „ženy nepotřebují žádná hobby, protože ženy mají vnitřní život, jímž se zaměstnávají, když se nudí. A to jde nejlépe při nakupování.“ Když trojici kumpánů nečekaně v úkrytu objeví požární ostražka objektu Mario, není nic složitějšího přetáhnout dalšího z nespokojených manželů na svou stranu. V nové sestavě začnou vymýšlet strategie, jak co nejefektivněji zkrátit nákupní sobotu a dostanou typicky mužský nápad: uzavřou sázku, kdo příští sobotu svou ženu nejrychleji protáhne nákupním centrem. Zábavu jim ovšem překazí reakce jejich drahých poloviček: Lars, Helmut a Mario jsou vyhozeni z domova, a jejich zábavná skrýš se promění v dočasný azyl. To se však snaží skrýt před Erollem, který jako jediný z nich žije v dokonalém manželství – nebo se tím alespoň chvástá. Trojice nešťastníků spřádá plány na to, jak si rozzlobené ženušky udobřit, a uchýlí se proto k plánu B: prodloužit nakupování naopak na maximální možnou délku a dokonale při něm ženy uspokojit. Následuje humorný trénink „dynamického projevoování zájmu o produkty“, dokud neuhodí další velká rána. Eroll se pohádal s Connie kvůli domnělé nevěře a vše o úkrytu jí prozradil. Ve skrýši nastává panika: Mario se převléká do ženských šatů a běží vyzvědět, co dámy plánují. Potvrzují se ta nejhorší očekávání: na válečné poradě v kavárně shopping centra padají slova jako rozvod a soud. Muži se snaží semknout, vyhlásí velkohubě válku ženskému pohlaví a začnou své výsostné území opatřovat barikádami. Během toho ovšem vyjdou na povrch některé okolnosti, které tuto velkou jednotu rozbijí: Lars a Eroll zjistí, že si při jednom nevydařeném fotbalovém večírku prohodili manželky, Helmut se přizná, že ho před nedávnem vyhodili z práce, a vzteklý Mario, jehož manželka se nechala pozvat na oběd od frajířka Sandra, si odběhne užívat s Larsovou milenkou. Velká mužská aliance se tedy nakonec rozpadne. A důvod? Cherchez la femme, říká se. A zde to platí nadmíru: muži zjistili, že i přes dlouholeté manželské vztahy jsou pro ně jejich ženy stále ještě velkou záhadou, kterou stojí za to dobývat a objevovat. Jen ti jejich čertíci již zase vystrkují růžky: přeci se nevzdají tak snadno. Poučí se ze své chyby a „útulek pro muže“ zřídí přímo na terase shopping centra. Bude tak azylem pro všechny, kdo jsou solidární ve svém odporu k sobotním nákupům. Alespoň to je nový plán těchto vládců tvorstva.

Komedie z roku 2003 mladého německého autora slavila úspěch již na mnoha německých scénách.

Marc Becker (Německo)

WIR IM FINALE (MY VE FINÁLE)

Postavy: komentátor a další

Lze říci, že hra *Wir im Finale* je jakousi kuriozitou mezi aktualitami současné německé dramatiky. Je totiž aktualitou dokonce předčasnou – byla napsána u příležitosti Mistrovství světa ve fotbale, které se v létě 2006 koná v Německu. Hned v záhlaví se cituje několik výroků, mezi nimi dokonce i jeden Hitlerův: „Svět je jen cestovní pohár.“ Nejen jím autor hru posunuje mimo výhradně německé souřadnice: fanatismus a potřeba identifikace s nějakou velkou ideou a velkých vítězství není zdaleka tématem pouze německého národa či fotbalového prostředí. V Předehře tak promlouvá jakýsi chór postav, které se teprve snaží semknout do toho, co označujeme pojmem „My“. Co je to „my“? Jak snést rozpor mezi „my“, které je tak směšné třeba v podobě turisty v cizině a čemu tak rádi hýčkáme sebevědomí doma za pecí? První i druhý poločas, které po Předehře logicky následují, mají věrnou strukturu komentáře fotbalového zápasu. Odvíjí se ve třech rovinách: tou základní je popis událostí na fotbalovém hřišti. Tou druhou je konfrontace s „bájnou minulostí“: „Jak se sakra máme identifikovat s národním mužstvem, kde všichni vypadají jako hollywoodské hvězdy? Kde jsou časy knírků a účesů á la deka?“ Třetí rovina komentářů skrývá ovšem hlubší společenské otázky na téma prohry, vůli o něco bojovat, toho, co nás vlastně drží pohromadě. Proč je „vlast jako shnilá voda kapající z vodovodního kohoutku, kterou je třeba osvěžit?“ Proč více než 80 % našich občanů vypovídá, že by si svůj život vyměnili raději za nějaký jiný úděl? A i přestože je přízrak Hitlera věčný („Mír je totiž jen pro baby“), dostane domácí tým na cestu na přestávku do šaten gól. Ta i druhý poločas se proto nese v duchu hecování, které nakonec přináší své plody. Domácí tým vychází ze zápasu vítězně, což je doprovázeno nesnesitelnými komentáři o „našem“ hrdinství, ctnostech a železné vůli. Prázdnotu je přeci nutno vyplnit nějakou identifikací, a ta nejsladší satisfakce je splněná touha po uznání. „Na ní se totiž zakládá celá naše civilizace.“ Není to poněkud absurdní proroctví německé a potažmo evropské budoucnosti?

Torsten Buchsteiner (Německo)

NORD-OST (SEVER-VÝCHOD)

3 ž

Název hry i její děj se inspiroval stejnojmenným ruským muzikálem, během jehož produkce v roce 2002 skupina čečenských ozbrojenců přepadla moskevské divadlo Na Dubrovce a vzala 850 lidí jako rukojmí.

Oproti možnému očekávání není *Nord-Ost* ryze politickou hrou; to, že promlouvají pouze tři ženy, dává pohledu na situaci objektivizující a zároveň velmi emotivní ráz. Události, dodnes rezonující v povědomí široké veřejnosti, se skládají ze střípků monologů žen, které se nečekaně a mnohdy se šokujícími zjištěními prolouží v několika dialogích.

Dvě vdovy a jedna vdova budoucí:

Zura, 23 let, Čečenka, její muž Aslan zastřelen ve svém domě, po jeho smrti přichází Zura o vše a stává se „černou vdovou“, špičkově vycvičenou teroristkou. Spolu s ostatními teroristkami má být obětována, ale nakonec se dostane z divadla v převleku za rukojmí. V Rusku spoluvinná za smrt 170 lidí, pro Čečence zrádkyně, ve svém nitru nadále toužící pomstít Aslana.

Tamara, 34 let, Litevka, její muž Nikolaj po návratu z Čečenska neunesl hrůzy, prožité ve válce, a spáchal sebevraždu. Na poslední chvíli se rozhodla převzít službu za nemocného kolegu a nejit na představení. Do víru událostí vstoupí jako ošetřovatelka rukojmích, mezi nimiž překvapivě najde i svou dcerku a matku. Při záchranné akci je šokována nezodpovědným přístupem armády, jehož vinou se udusilo tolik lidí.

Olga, 45 let, Ruska, její muž Oleg nepřežil záchrannou akci v divadle. Nevinná oběť, v níž povstává nenávist vůči Čečencům, včetně dětí. Vytrpěný strach a smrt manžela v ní ovšem vykřesá i jiskru lidského pochopení pro druhou stranu.

Autor získal za tuto hru cenu Elske Lasker-Schüler-Dramatikerpreis 2005.

Z rozhovoru pro Leipziger Volkszeitung, 27.01.06:

„Co Vás na příběhu teroristického aktu a na hrstce postav, jejich motivech a vztazích nejvíce lákalo?

Ženy. Ženy bez mužů. Existují desítky studií o tom, že ženy v kritických situacích nereagují tak bezhlavě jako muži, mnohem méně žen se zabije, použije násilí a tak dále. Naslouchají svým pocitům, otevřeně s nimi zacházejí, a tak jim tolik nehrozí, že je popadne amok. Začal jsem se zabývat rusko-čečenským konfliktem, ale jakýkoli jiný by se dal použít stejně. Sama výchozí situace je vzrušující: na jedné straně sedí lidi v divadle a očekávají příjemný večer, na druhé straně se plánuje a organizuje přepadení. Zmocnit se divadla, to je myslím samo o sobě exemplární šílenství... (...)“

LISTY Z AURA - PONTU

1/2006

© Aura - Pont s.r.o., Praha 2006.

Redakčně připravily Jitka Sloupová a Simona Šnajperková.

Spolupracovali:

**Zuzana Augustová, Alena Bjačková, Jana Bohutínská, Jana Borovanová,
Martina Černá, Hana Drozdová-Nejezchlebová, Veronika Havlová, Jiří Hrubý,
Tereza Krčálová, Lenka Křest'ánová, Marta Ljubková, Pavel Michele,
Gabriela Palyová, Anna Pýchová, Jana Soprová, Lenka Sovová a Jarka Vrbová.**